dr. Lojze Ude
Ljubljana Bathovnova 4/III
Slovenski institut

Koroška Kronika

IZDAJA P. W. B. — BRITANSKE ZASEDBENE SILE V AVSTRIJI

Številka 5 | Celovec, 17. avgusta 1945 | Cena 15 grošev

Na svetu zopet mir

Japonci položili orožje - druga svetovna vojna končana

Ko se je pričel praznik Marijinega vnebohoda, bilo je eno uro po polnoči, je približno istočasno iz Londona, Washingtona, Moskve in Čungkinga dospela vest, da je Japonska kapitulirala.

15. avgust 1945 je torej tisti pomembni dan, ki nam je prinesel konec druge svetovne vojne. Ostal bo za vse čase z velikimi črkami zapisan v povestnici. Dobre tri mesece po zlomu hitlerizma v Evropi je Japonska spoznala, da mora položiti orožje.

Sile brezobzirne napadalnosti, ki so teptale življensko pravico toliko narodov, so strte. Orožje je utihnilo, na zemljo se je vrnil mir in človeški rod se bo mogel končno lotiti dela za obnovo sveta.

MINISTRSKI PREDSEDNIK ATTLEE SPREGOVORI V RADIJU.

Prvi se je oglasil ministrski predsednik Clement Attlee ter svetu sporočil, kar so milijoni s toliko nestrpnostjo pričakovali. Uvodoma je Attlee prečital japonski odgovor na zavezniške kapitulacijske pogoje:

„Z ozirom na noto z dne 11. avgusta glede pristanka na potsdamske pogoje za premirje in z ozirom na zadevne odgovore vlad Zedinjenih držav, Velike Britanije, Sovjetske Unije in Kitajske si šteje cesarska japonska vlada v čast, da sporoči naslednje:

Nj. Vel. cesar Hirohito je glede potsdamske izjave izrazil voljo, da se japonska vlada in cesarski generalni štab pooblastita, da podpišeta pogoje, ki so jih stavile štiri velesile v Potsdamu, in da ukreneta, kar je za izvedbo teh pogojev potrebno.

Nj. Vel. se je tudi odločilo, da obvesti vsa poveljstva suhopotnih, morskih in zračnih sil, kjerkoli se nahajajo, ter jim naroči, naj se nehajo boriti in naj izroče orožje."

Togo.

Nato je podal ministrski predsednik Attlee kratek oris vojne na Daljnem vzhodu:

„Spomnimo se! Dne 7. decembra 1941 je stala slabo oborožena Kitajska že štiri leta v vojni z japonskim napadalcem. Tisti dan je zgodovina nadela Zedinjenim državam in nam težko nalogo. Zapleteni smo bili v boj na življenje in smrt z Nemčijo in Italijo — in prav tedaj so kar iznenada navalile japonske vojne sile na posestva Britskega imperija in njegovih zaveznikov. Nekaj časa se je zdelo, da bodo Japonci celo vdrli v avstralsko zemljino in se zagnali globoko v Indijo. Ali prišlo je drugače, dasi počasi. Po malem se je v odločilnih prostorih kopičila vsa silna moč Zedinjenih držav in Britskega imperija, pridružili so se drugi zavezniki in naposled se je tudi Sovjetska Unija uvrstila v boj. To je Japonce končno strlo."

„Prišel je trenutek, ko moramo vsakemu posameznemu vojaku in mornarju naših oboroženih sil izreči našo globoko občuteno zahvalo. V enaki meri moramo zahvaliti vse naše zaveznike, zlasti pa Zedinjene države, kajti če bi te ne bile na vso moč sodelovale, bi vojna še dolgo trajala."

„Zopet je mir na zemlji. Bodimo Bogu hvaležni za to milost! Dolgo naj živi naš kralj!"

KAKO JE JAPONSKA SILILA V POGUBO.

Japonska je pred osmimi leti v svoji nespametnosti zanetila prvi vojni požar in kot zadnja se je sedaj spametovala. Osemdeset let je japonsko cesarstvo rastlo in se krepilo. Postalo je velesila. Uživalo je ugled v družini svetovnih narodov. Pa je tolik sijaj zaslepil japonske voditelje. Niso več razločevali med belim in črnim, niso več videli mej, menili so, da jim je vse dovoljeno. Zabredli so v najhujše pustolovščine. In danes? Cesarstvo vzhajajočega sonca leži razbito na tleh, postalo je cesarstvo zahajajočega sonca...

Dne 7. julija 1937 so Japonci izzvali blizu Pekinga spopad s kitajskimi četami. Brž so ta dogodek izkoristili — izkoristili so ga temeljito! Zasedli so staro kitajsko prestolnico, in ko Kitajci te nasilnosti niso hoteli priznati, so našli japonski generali v tem dobrodošel razlog, da prodirajo še globlje na kitajsko ozemlje. Dne 11. novembra 1937 so se polastili Šanghaja.

Kar na lepem, bilo je 7. decembra 1941, so japonske ladje in letala iznenadile vojno mornarico Zedinjenih držav v luki Pearl Harbour sredi Pacifika in ji prizadeli občutno škodo. Posledica je bila, da se je vnela vojna med Japonsko po eni strani in Ameriko-Anglijo po drugi.

Dne 15. februarja 1942 so postali Japonci gospodarji Singapurja. Tudi Siam, Malaya, Sundski otoki in Birma so postali začetkom 1942 plen Japoncev. Tako n. pr. so dne 9. marca 1942 zagospodovali nad Rangunom. Angleškim silam je po večini uspelo, da so se pod vodstvom feldmaršala Sira Harolda Alexandra, ki je takrat bil še general, umaknile v Indijo.

V maju istega leta je prišel preobrat. Mogočno japonsko brodovje je priplulo v Koralno morje, da pripravi vdor japonskih sil v Avstralijo. Toda Američani so bili na straži. Admiral Fletscher je Japonce zgrabil ter jih v večdnevnih spopadih temeljito zavrnil. Nikoli ni prišlo do japonskega izkrcanja v Avstraliji. Zato so pa Američani izkrcali svoje lastne čete na Salomonih (avgusta 1942) in v naslednji jeseni so osvobodili Aleutske otoke daleč na severu.

Začetkom 1944 so se Američani pojavili prvič na tleh, ki so že od prej pripadala japonskemu cesarstvu: zasedli so del Maršalskega otočja. Nekaj mesecev kasneje so padle japonske postojanke Saipan, Guam in Marijani.

V oktobru 1944 sta se spopadli ameriško in japonsko brodovje v tridnevni bitki pred Filipini. Poraženi Japonci niso mogli preprečiti, da bi se ameriške čete ne izkrcale na filipinskem otočju.

Še hitreje pa so se vrstili dogodki letos. Dne 15. marca so Japonci izgubili otok Ivodžimo, ki je le kakih tisoč kilometrov oddaljen od matične dežele. Začeli so se boji na Okinavi, padlo je mesto Rangoon v Birmaniji. Vedno silneje so letala zaveznikov metala bombe na japonsko matično ozemlje. Ko se je 6. avgusta razpočila v Hirožimi prva atomska bomba, je vsakdo razumel, da konec vojne ne more biti več daleč.

Japonska bo kapitulacijo podpisala v Manili

Vrhovni poveljnik na pacifiški fronti, general Douglas Mac Arthur, je japonskemu cesarju naročil, naj odpošlje čimprej svoje pooblaščence v zavezniški glavni stan v Manili, da bodo podpisali pogodbo o predaji Japonske. Cesarsko odposlanstvo bo potovalo v letalu, in sicer po potu, ki ga je naznačil MacArthur.

Ko bodo odposlanci japonskega cesarja potrdili brezpogojno kapitulacijo Japonske, bodo poleg MacArthurja navzoči tudi angleški, sovjetski in kitajski štabni častniki.

Cesar Hirohito je v jutranjih urah dne 15. avgusta naslovil na svoje ljudstvo poslanico ter mu razodel bridko resnico. Prvič v zgodovini se je zgodilo, da se je japonski cesar po radiju obrnil do naroda ter mu osebno nekaj naznanil. V nagovoru se je Tenno skrbno ogibal izraza „kapitulacija". Tudi Kitajske ni omenil.

„Štiri leta vojne", je priznal cesar, „se niso hotela razviti v prilog Japonski. Če bi se vojna zavlačevala, bi atomske bombe japonski narod izbrisale."

Ko je cesar svoj govor končal, je japonska vlada podala ostavko. Vojni minister Anani je po japonskem običaju izvršil samomor s tem, da si je razparal trebuh.

Najnovejše vesti vedo povedati, da je Tenno (japonski cesar) vsem poveljnikom razposlal ukaz, naj orožje utihne.

Dr. Renner, načelnik avstrijske vlade.

IZJAVA ANGLEŠKEMU IN AMERIŠKEMU TISKU

Predsednik začasne avstrijske vlade dr. Karl Renner je govoril pred zastopniki britanskega in amerikanskega tiska.

V pozdravnem govoru je doktor Renner med drugim dejal:

„Avstrija bo svoj delež k obnovljenju države prispevala, čeprav bo to zelo težko, samo da imamo izgleda za uspeh. Predvsem je treba zopet vzbuditi zaupanje avstrijskega naroda; obnoviti lastne moči in sposobnosti. To bo pa le potem mogoče, če bo avstrijsko ljudstvo prišlo do spoznanja, da so zmagovalne silne pripravljene Avstrijo podpirati. Dr. Renner je pozval časnikarje, naj svojim bralcem odkrito razodenejo vzroke, ki so dosedaj preprečevali, da se namere niso mogle uresničiti.

Dr. Renner je nato namignil na nujno potrebo, da se uredi prehrana, ki je ključ avstrijskega vprašanja obnove v sedanjem položaju. Če se ozremo po splošnem položaju prehrane po svetu in posebno v Evropi, moramo odkrito priznati: „V bližnji bodočnosti ni veliko upanja za bistveno izboljšanje prehrane."

Da se vzpostavi prejšnja kupna moč valute, se mora najti pot, po kateri bo dana možnost izvoza industrijskih izdelkov v sosednje agrarne dežele. To pomeni obenem, da bi bila Avstrija v stanu, da v zameno prejema živež.

Nadalje je dr. Renner omenil pomen učenja angleškega jezika v Avstriji. Avstrijci si vneto prizadevajo, da bi pošiljali vsa svoja poročila angleškemu narodu in Zedinjenim državam v angleškem jeziku. Avstrijski tisk se šele ustanovlja in dosedaj še ne obstoja nobena novinarska organizacija, ki bi se dala od daleč primerjati z onim, kar je obstojalo pred zasedbo Avstrije.

Končno je državni kancler še pripomnil: „Posebno pozornost pa polagam na to, da bodo poročila z Dunaja, ki bodo izšla v inozemskem tisku, točna in resnična. Prosim Vas, poslužujte se večkrat naših poročil."

Odmevi naznanila miru

POSLANICA DEŽELNEGA GLAVARJA HANSA PIESCHA

Predaja Japonske je prinesla človeštvu toli zaželeni mir. Dolgo je trajala vojna! 14 let je na Daljnem vzhodu odmeval grom topov. Za nas Avstrijce se je pričelo vojno stanje, lahko rečemo, že leta 1938. Izza leta 1939 .besni vojna furija preko cele zemlje. Nobene nujnosti ni bilo za Nemčijo, Italijo in Japonsko, da so zanetile svetovni požar. Kako grozno, če si predstavljamo, da je zamogla blaznost zločinske peščice strmoglaviti ves svet v toliko gorje.

Z globoko v srcu občuteno hvaležnostjo doživljamo odrešenje. Zdaj se bo končno moglo pričeti resnično obnovitveno delo. Svetovna trgovina bo oživela. Ladje bodo zopet vozile v službi miru.

S prav toliko hvaležnostjo, a tudi polni otožja se spominjamo neštetih mrtvih, ki so padli za svobodo sveta. Umiralo se je v tej vojni ne samo na bojiščih, ampak tudi po ječah. Spomnimo se tudi naših rojakov, ki so morali darovati svoje mlado življenje, ker je tuji mogotec, ki jim je bil domovino podjarmil, tako hotel.

Vsi resnični ljudje si zdaj ničesar tako goreče ne žele, kakor da bi bili obrambni zidovi, ki jih zidajo miroljubni narodi, trdni za vselej. Mi v domovini se zavedajmo, da moramo zatirati duha, ki je izzval to strašno morijo. Vsak izmed nas lahko veliko prispeva za vesoljni mir.

POSLANICA PREVZVIŠENEGA KNEZOŠKOFA dr. JOŽEFA KÖSTNERJA

Verniki na Koroškem in njihov škof zahvaljujejo Boga iz globočine srca, da se je strašanska svetovna vojna, ki je bila že druga na zemlji, končala. Zatrdno upajo, da bodo kmalu deležni takega miru, ki pomeni resnico, pravico in ljubezen. Daj Bog, da smo mi in vesoljni svet zoreli zbog strahotnih skušenj preteklih let. Naj nas to, kar smo doživeli, privede bliže k Bogu in s tem bliže k pristanu naše sreče.

† Joseph, knezoškof.

RAZMIŠLJEVANJE AVSTRIJSKEGA RODOLJUBA

Vojna — beseda, ki se je najbolj bojimo. Mir — beseda, po kateri tako hrepenimo. Dve besedi, dva pojma, dve dejstvi polni silne vsebine za narode in države!

Avstrija, ki je bila skozi stoletja obrambni zid evropskega miru, je morala v četrt stoletja dvakrat okusiti razdejanje vojne. Obakrat je proti volji naroda zdrčala v vojni vrtinec. Vsega skupaj je, preden je prešlo eno pokolenje, prebila deset let v vojnah. Koliko krvi je prelila, koliko gorja je okušala! In kar ni manj hudo — kdo ve, ali ne bo moralo še eno avstrijsko pokolenje nositi sokrivde na moriji?

Zdaj, ko gre beseda „mir" od ust do ust, se bodo Avstrijci morda po pretežni večini zavedali, koliko jim je škodovalo, da so premlačno izpovedovali svojo vero v Avstrijo in da so včasih kar preveč zaljubljeno škilili čez plot k sosedu tam na severu.

Morda so med nami še nekateri, ki si ne morejo kaj, da bi ne jecljali svojega „Če" ali „Toda". Morda se najdejo celo taki, ki jih zlohotnost, neumnost ali sebičnost zavaja na stranpota, tako da rojakom težko priborjenega miru ne privoščijo, ampak iščejo načina, kako bi ga motili. Taki se sami izključujejo iz nove Avstrije. To so menda prav isti ljudje, ki so prej v svoji prenapetosti pripomogli ,da smo se vojne bolj udeležili, kakor bi bilo treba. Če moramo sedaj z drugimi vred trpeti pod posledicami, tedaj pade dober del krivde na sedanje nergače.

Tisti, ki so nekoč kričali: „Anschluß!" — kaj so pa v bistvu zahtevali drugega nego vojno? Naprtili so si odgovornost za to, da je morala naša mladina krvaveti na vseh poljanah Evrope in celo v afriški puščavi.

Medtem ko se je v tujini prelivala avstrijska kri, je morala avstrijska domovina trpeti, da so po njej plenili in da so iz nje tirali ljudi v ječe in v taborišča. Snovali so se celo načrti o naseljevanju Nemcev severnjakov, češ, Ostmarka je premalo nordijska.

Če nas ob novici o koncu vojne vendarle navdaja veselje, če smemo celo z nadami zreti v bodočnost ,tedaj gre hvala za to našemu dobremu avstrijskemu izročilu, ki ga so Združeni narodi priznali kot stvarno dejstvo. Izjavili so, da z nami ne nameravajo ravnati, kakor se običajno ravna s sovražno državo, ampak da nas hočejo spoštovati kot državo, ki čuva demokratične vrednote.

Prednost pomeni obenem obveznost. Dvojno živo nam kliče ura, ko je vojna shirala, v spomin dolžnost, da se moramo posvetiti delu za obnovo brez ozira na stranko in poklic.

Nacistična Nemčija je kopičila toliko gorja, da bo svet še desetletja sovražil Nemce. Mi Avstrijci govorimo isti nemški jezik in tako bi bilo kaj lahko mogoče, da nas svet meče v isti koš z Nemci ,ki so vsem zoprni. Zato si prizadevajmo, da bomo Avstrijo nosili ne samo na jeziku, ampak še bolj v duši. Prizadevajmo si, da bomo umeli z vsem svojim nastopom očitno kazati, kaj smo, tako da bo svet brez razlage in pojasnila brž spoznal: Avstrijci so, isti Avstrijci, kakor so bili v dobrih starih časih.

MISLI ANGLEŠKEGA VOJAKA

Pravkar je iz radija donela vest, ki smo nanjo čakali že leta in leta: „Vojne je konec!"

Čutim potrebo, da se umaknem malo v samoto, hoteč ostati sam pri svojih mislih.

Kako mi je pri srcu? Sam ne vem. Kajpa, veselim se! Saj bom odslej mogel živeti po svoje. Lahko bom zopet človek s svojo voljo in po svojem okusu. Nič ne bom več drobceno kolesce v orjaškem stroju. Toda če se veselim, tedaj bolj po notranje. Ne boste me videli, kako se prekobacujem. Ne boste me slišali, kako žlobdram. Če brskam po svoji duše, ne najdem zmagoslavja. Kar čutim, je prej hvaležnost, je nekaka ponižnost pred nepojmljivimi silami. A hočem biti iskren, tudi nekaj ponosa se meša vmes. Toda občutek zmagoslavja — ne ,ta mi ostane tuj.

Nisem poklicni vojak. Bil sem eden onih milijonov Angležev, ki so se v svojem tesnem krogu bavili sami s seboj. Kaj jim je bilo do politike! Mar jim je bilo Hitlerja! Ali se je delal Mussolini važnega ali ne, malo jih je brigalo. In šele Japonska, kako je bila

daleč! A obudili smo se iz pokojnosti, ko so temne sile zanetile vesoljni požar. Ko sem prvič v življenju oblekel uniformo, sem sam pri sebi prisegel, da storim vse, kar je v mojih močeh, da rešim sebe, svojce, rojake in svet pred fašizmom, ki davi in mori svobodo. Nismo odrinili na osvojevalno vojno. Naša vojna ni bila verska ali plemenska vojna. O arijskem človeku nad človekom nismo nič vedeli in nismo hoteli nič vedeti. Bili smo armada meščanov in kmetov, delavcev in nameščencev, vsi odločeni, da uženemo zver, ki večno kali mir na zemlji.

In sedaj smo na cilju. Zver je ukročena. Ne bomo se prevzeli, zakaj dobro vemo, da nam je usoda v tem hipu naprtila še večjo nalogo: čuvati nad mirom. Daj nam Bog za to moč in razum!

RADIOGOVOR KRALJA JURIJA VI.

Kralj Jurij VI. je dne 15. avgusta na večer naslovil po radiju govor na britanski narod in na vse narode britanskega imperija.

Kralj je omenil, da čakajo angleški imperij velike in težke naloge. Treba bo graditi stavbo miru in ta bo morala stati na neomajnih temeljih prav tako v gmotnem kakor v nravnem oziru.

O vojni na Daljnem vzhodu je dejal kralj: „Bitke na Daljnem vzhodu bodo polnile slavne strani v povestnici. Velika dejanja,. ki so se vršila, odločnost in pogum, ki sta postala očitna na tem bojišču, me navdajajo s posebnim ponosom in so vsem državljanom Velike Britanije in imperija v največjo čast."

Pohvalno je kralj poudaril, da so možje iz vseh delov imperija složno sodelovali. Tekmovali so v pogumu in vztrajnosti. Izpričali so, da jih duh bratstva veže v čvrsto celoto.

Britanski Rdeči Križ javlja:

Kdor ima prijatelja ali sorodnika v kakem ujetniškem taborišču, pa si je z njim dopisoval, preden je nemška vojska položila orožje, lahko še dalje piše na tisti naslov.

Taka pisma gredo po pošti. Znamke ni treba. Ime in naslov tistega, ki pismo odda, mora biti pisano z blokovnimi ali kladastami črkami (n. pr. ANTON).

Nov letalski rekord na progi New York-Pariz

Pred par dni je pristalo na letališču v Parizu ameriško prevozno letalo, ki je preletelo 6000 km dolgo progo iz New Yorka do Pariza v 14. urah in 12. minutah ter s tem postavilo nov rekord. Gre se za letalo C-69, ki ima 12 mož posadke in tehta 40 ton.

Karl Lindberg je v svojem zgodovinskem poletu meseca maja 1927 iz New Yorka v Pariz letel 33 ur in 30 minut. Letalo C-69, ki je sedaj pristalo v Parizu, ima 4 motore po 18 cilindrov, ki jih hladi zrak.

Pokrajino ob Donu obnavljajo

„Izvestja" javlja, da obnovitvena dela mesta v kotlini Dona dobro napredujejo. Po skoro dveh letih osvoboditve Stalingrada je izdala država približno tri miljarde rubljev. Večji del te vsote se je porabil za obnovitev industrije. Na en milijon in dvestotisoč kvadratnih metrov zemlje so zgradili nove stavbe. Cestni vozni promet je bil že vzpostavljen v sedmih mestih, devet velikih hotelov je začelo delovati, več tehničnih šol in številne kulturne ustanove. Središče področja, mesto Stalingrad, vstaja. iz ruševin, življenje se vrača tudi v mesta Artenovsk, Krematorsk, Slavjansk, Makertha, Mariupol in Orlovka. Obnovitev dramskega gledališča sé bliža svojemu koncu.

Pri obnovi mesta so si arhitekti zastavili nalog izboljšati svoje načrte, njih geslo je: vsaka nova zgradba mora biti lepša kot prej.

Nove naloge angleškega parlamenta

Iz davnine vkorenjeni običaj veleva, da se mora prva seja novega parlamenta začeti s prestolnim govorom, v katerem kralj zbranim zastopnikom naroda osebno razloži naloge, ki jih bodo morali rešiti. Uvodoma je kralj naglasil potrebe tesnega sodelovanja z drugimi narodi, da ne bi bile vojne žrtve zastonj. Omenil je, da bo ustavna listina združenih narodov za očuvanje vesoljnega miru predložena parlamentu v odobritev. O potsdamski konferenci je dejal kralj, da so tam velesile položile tameljni kamen za evropsko obnovo. Zunanji ministri bodo delo nadaljevali ter ga kronali z mirovno pogodbo.

Prestolni govor ugotavlja spričo presenetljivega preobrata, ki ga je prinesla v svet atomska bomba, da prav strahotna učinkovitost novega orožja vsem narodom prepričevalno dokazuje, kako neplodno sredstvo je vojna za poravnavo sporov.

Kralj je naštel vprašanje, ki dandanes teže ves svet: pomanjkanje stanovanj, hrane in kuriva. Vse vlade se bodo morale resno potruditi, da stisko vsaj omilijo.

O notranji politiki Velike Britanije pravi prestolni govor, da se bodo napori nanašali zlasti na gospodarstvo. Parlament bo imel priliko sklepati o tem, ali se naj premogovniki podržavijo.

O otvoritvi sami izvemo, da se je novi parlament sestal dne 15. avgusta. Vreme ni bilo ugodno, in iz oblakov je rosilo — kljub temu so se otvoritvene slavnosti vršile z vsem sijajem, ki ga starodavno izročilo zahteva za take prilike. Ceste od buckinghamske palače, kjer prebiva kralj, do parlamenta je polnila radostna množica — dvojno radostna in vzhičena zaradi novice o končnizmagi na Daljnem vzhodu. Kljub dežju sta se kralj in kraljica peljala v odprti kočiji k otvoritvi narodne skupščine. Bila je ona staročestita razkošna kočija, ki jo uporabljajo le ob redkih svečanih prilikah. Vpreženi so bili izbrani konji najplemenitejše pasme.

Zakaj nam je vojna prizanesla s plinom

Na lüneburški goličavi, globoko pod zemljo, so našli Angleži ogromno zalogo strupenih plinov. Tamkaj je Hitlerjeva Nemčija imela kemične tovarne za izdelavo takih strupov. Če se je pa Nemčija s plinom tako bogato založila, zakaj ga ni nikoli uporabila? Prvi hip se zdi zares čudno, da Hitler ni segel po tem sredstvu. Saj vsi vemo, da ni bil izbirčen, kadar si je vtepel v glavo, da mora doseči kak uspeh.

Angleške čete so v poslednjem mesecu vojne ujele kakih 400 nemških kemikov. Eden teh je sedaj odprl usta ter pojasnil, zakaj se je Hitler strašil plinske vojne: bal se je, da bi zavezniki ne odgvorili s še hujšim plinom.

Angleži ugibajo, kaj bi s plinskimi zalogami Nemčije. Nekateri strokovnjaki so mnenja ,da bi kazalo zaloge hraniti, dokler se vojna z Japonci ne konča. Morda pride plin še prav, kdo ve. Drugi pravijo, da na plinsko vojno sploh ni misliti, ker skušnja uči, kako skrbno se vsak čuva, da bi začel. Zatorej bi kazalo, tako menijo, nevarne nemške strupe spraviti s poti. Le kako? Mar naj jih sežgo? To je lahko rečeno. Izvesti se pa ne dá. Prav tako bi bilo prenevarno razkrojiti jih na sestavine, iz katerih so nastale. Kaj torej? Najpreprostejši način bi bil, odpeljati kovinske posode, v katerih so strupi, daleč ve nna vesoljno morje ter jih tam potopiti. Ko se bo to zgodilo, se bo svet malce oddahnil, mar ne?

Dve novi zdravili zoper malarijo in hripo

Po poročilu dopisnika „Washington Star", so začeli proizvajati v laboratorijih vojske Združenih držav, novo sredstvo proti malariji. Produkcijski stroški so nizki. V sodelovanju z vojaškimi zdravniki je kemičarjem uspelo sestaviti nov prašek, ki ga imenujejo „Totechina" ter ga zdaj dnevno proizvajajo v nekem preizkuševalnem laboratorju za letalstvo. Ta proizvodnja bo ne samo zagotovila oskrbovanje vzhodne polute z zdravilom proti malariji, ampak bo nudila pomoč tudi onim, ki do zdaj niso imeli možnosti nabaviti si Chinin ali „Atabrin".

*

Leta 1918 in 1919 je hripa pomorila več kakor 20 milijonov ljudi po vsem svetu. Ljudje so se bali, da bo strašna morilka smrt tudi ob koncu te vojne zavihtela koso in položila v grob milijone ljudi, ki so klanju na bojišču srečno ušli. Pa glejte, nič tega in takega se ni zgodilo pa se tudi ne bo. Kako moremo to vedeti?

Med vojno se je na Angleškem posrečilo napraviti pomemben korak naprej v boju zoper pljučnico. Izumili so učinkovita zdravila, tako zvane M in B Sulfamide. Gre za cepivo ,in uspehi ki so jih na Angleškem dosegli, so toliki, da govore zdravniki vsega sveta o največji zmagi v boju zoper hripo.

Prvi poskusi segajo nazaj v leto 1933. Tedaj so se nekateri angleški zdravniki trudili okoli izuma protihripnega seruma.

Odnošaji med Avstrijo in Čehoslovaško

Državni tajnik B ö h m, član začasne avstrijske vlade, ki je pred kratkim neoficijelno obiskal Čehoslovaško, je izjavil ob vrnitvi sledeče:

„Namen mojega potovanja je bil, dobiti stike s čehoslovaškim delavcem, s katerim je avstrijsko delavstvo tesno povezano od vsega početka. Povsod sem naletel na pravo razumevanje težkega položaja Avstrije. Posebno pa me je ganilo odkrito razumevanje našega položaja s strani ministrskega predsednika Fierlingerja, predsednika češke socialno-demokratične stranke. Prepričan sem, da nam vlada naše sosedne republike to zimo ne bo odrekla svoje pomoči."

Priprave za nove volitve na Čehoslovaškem

Po končanih svobodnih volitvah v mesecu novembru ali decembru se bo Čehoslovaška vrnila nazaj k svoji ustavni vladni obliki. Predsednik dr. Beneš je izjavil dopisniku britanske agencije, da se bo tekom meseca septembra sestalo okrog 300 zastopnikov vseh političnih strank, da uredijo vse priprave za nove svobodne volitve.

Po vsem svetu

Državni tajnik v amerikanskem zunanjem ministerstvu G r e w je izjavil, da bo morala Nemčija plačati živež, ki ga dobiva iz Združenih držav, z dohodki svojega lastnega izvoza.

*

Kakor se poroča iz Bruslja, bo belgijsko zunanje ministerstvo izdalo začasne potne liste, namesto dosedaj veljavnih nemških potnih listov, vsem onim Avstrijcem, ki bivajo v Belgiji.

*

Radio Belgrad je včeraj objavil obsodbo, s katero se je končala razprava zoper pripadnike Draše. Na smrt obsojenih je bilo 7, eden je dobil 20 let zapora in izgubo častnih pravic za 10 let. Ostali so prejeli manjše zaporne kazni.

*

Francoske oblasti so dovolile izdajo prvega nemškega časopisa v nemškem po Francozih zasedenem ozemlju. List se bo imenoval: „Badener Tagblatt" in bo izhajal dvakrat na teden.

*

Luksemburg si sicer lasti naslov Velike vojvodine, je pa vendar samo deželica. Prej ni imel, armade, zanašal se je na poštenje sosedov. Nemci so pa v 26. letih dvakrat nevtralnost Luksemburga pogazili. Po prihodu Američanov so mnogi Luksemburžani prijeli za orožje ter se borili zoper Nemčijo. Sedaj se čuje, da je Luksemburg postavil na noge svojo stalno vojsko, menda prvo v svoji zgodovini. Načeluje ji ameriški podpolkovnik.

*

Sovjetska Unija in Kitajska ljudovlada sta sklenili zvezno in prijateljsko pogodbo. Dosegla se je popolna skladnost v vseh zadevah, ki se tičejo obeh držav.

*

Na petrolejskih poljih blizu Maribora so pričeli z delom. Do sedaj so očistili dva vrelca, obnovili most, popravili električno centralo, za katero so uporabili 12 motorjev, dobljenih iz uničenih avtomobilov in tankov. Delujejo štiri črpalke, popravljena je bila električna centrala, ki oskrbuje z elektriko ne samo motorno silo podjetja, temveč tudi bližnje kraje.

*

Veleizdajniška razprava proti maršalu Petainu je zaključena. Sodni dvor ga je po 19 dnevnem postopanju obsodil na smrt, obenem je pa z ozirom na Petainovo starost priporočil, da se smrtna kazen ne izvrši.

Generalleitnant McCreery odpotoval v London

Vrhovni poveljnik britskih zasedbenih čet v Avstriji, generalleitnant McCreery, je odpotoval v London. Prisostvoval bo ustanovitveni seji zavezniške komisije za Avstrijo.

Švicarska pomoč za avstrijske otroke

Po radijskem poročilu iz Švice je vodstvo švicarskega Rdečega križa sklenilo, da pomaga avstrijski motrokom tako, da jim nudi tri mesečne počitnice v Švici.

Premog za Evropo

Zastopniki devetih evropskih držav so izrekli v neki izjavi, naslovljeni na vlado Združenih držav v Ameriki, najtoplejšo zahvalo za obljubljeno pošiljko premoga šest milijonov ton. Premog se je že začel nakladati na ladje in bo prepeljan v najbolj potrebna evropska ozemlja. Dosedaj je bilo zasiguranega ladjevskega prostora za 900.000 ton premoga, ki se bo v mesecu avgustu prepeljal v Evropo.

Kakor se nadalje poroča, se bodo v prvi vrsti podpirale one države, ki nimajo nobenih lastnih zalog premoga in ga ne morejo nadomestiti z drvmi.

Nova Slovenija se poraja

Dopisnik angleškega lista „Manchester Guardian" je pravkar prepotoval Slovenijo. Poslal je domov nazoren potopis, iz katerega vam podajamo nekaj podrobnosti.

Italijansko-slovenska meja, začrtana leta 1918, poteka kakih 16 km vzhodno od Postojne, tiste Postojne, ki jo svet pozna radi njenih kapniških jam Drugačna so tukaj tla, njenih kapniških jam. Drugačna so tukaj tla, drugačno je tukaj podnebje. Kdor prihaja z jadranske obale, opazi to takoj. Bolj ostro je podnebje, preostro za vinsko trto in južno sadje. Zato pa najdeš dosti iglastega drevja. A tudi skalovja ni malo in mestoma se ti zdi, kakor da si v velegorovju, 2000 in več metrov med morjem. Povsod naletiš na zidane hiše, toda več nadstropne stavbe in velika posestva so redke

Klica po agrarni reformi v Sloveniji ne poznajo. Kaj bi pa razdelili? Povsod so mali kmetje, med njimi sede bolj poredkoma posejani srednji kmetje. Na kako kolektivizacijo sedanja vlada v Ljubljani ne misli.

Ko je leta 1941 fašistovska Italija navalila na Jugoslavijo, so italijanske čete zasedle slovensko zemljo z Ljubljano vred. Dve leti so fašisti tu gospodovali in precej brezobzirno so postopali.

Kljub temu se je našlo dokaj Slovencev, ki so bili pripravljeni, z njimi sodelovati. Toda pretežna večina se je pridružila Titovim borcem, dočim se je manjši drobec uvrstil v armado generala Mihajloviča. Ko se je razvedelo, da je italijanska vlada sklenila premirje, so italijanske čete v Sloveniji kakor tudi v ostali Jugoslaviji položili orožje. Deli talijanske armade so se nekaj časa trudili, da najdejo kako put za umik. Mnogi italijanski vojaki so prešli k Titovim oddelkom. Še danes jih srečuješ v njihovih jugoslov. uniformah in jih lahko z obraza bereš, kako hrepene po vrnitvi v svojo domovino. Prav te dni je italijanska divizija, ki se je na jugoslovanskih tleh udeleževala osvobodilnih bojev, dospela v Videm (Udine) na Furlanskem. Je to divizija „Italia".

Nemci so v oktobru 1943 vkorakali v Ljubljano, da zatro osvobodilno gibanje, ki je čezdalje bolj naraščalo. Lovili so partizane, in kadar so jih nekaj nalovili, so jih v skupinah po 20 ali 30 mož po prekem sodu ustrelili. Nemške objave teh usmrtitev vise v današnji Ljubljani po vseh izložbah v glavnih ulicah in številne slike, ki jih moreš prav tako povsod videti, pričajo o neverjetno krutih spozabah, ki so se godile.

Že prej se je bil sestal v Bosni prvi osvobodilni kongres, da bi sklepal o razmahu partizanskega gibanja. Drugi kongres v istem letu 1943 je skoval načrt za ustanovitev federativne Jugoslavije, to je na jugoslovanskih tleh se naj uredi pet zveznih držav, med katerimi bi bila tudi Slovenija. Slovenska zvezna država ima predsednika, imenuje se Kidrič. Podpredsednik je dr. Brecelj. Poleg tega premore Slovenija svoje lastne ministre na notranje zadeve, finance, zdravstvo, poljedelstvo, obrt in vzgojo. Oboroženе sile in zunanjo politiko je belgrajska vlada pridržala zase. Kakor v vseh osvobojenih deželah tako tudi v Sloveniji skoroda ni ministra, ki bi ne bil radi svoje politične zvestobe po več mesecev ali let trpel v ječi.

Kar hudi življenski pogoji so poslednja leta težili Slovence. Najprej so fašisti izpraznili trgovine, potem so prišli nacisti in so storili isto. Dandanes so izložbe prazne, če pa stopiš v trgovine, najdeš tudi le malo. V mestu s 100.000 prebivalci, v mestu ki ni okušalo strahot zračnih napadov, v mestu, ki mu je vojno orožje tudi sicer prizaneslo, bi človek pričakoval več blaga. Kar vidiš v izobilju, so slike in zastave — Titove in Stalinove slike, jugoslovanske in slovenske trobojnice, papirnate zastavice Rusije, Amerike in Anglije. Ni je izložbe brez tega okrasja.

Dnevni obrok kruha znaša 300 gramov, maščob in sladkorja pa pride na osebo po 25 dkg mesečno. To so pa le približne mere. Na trgu je še precej sočivja na prodaj. Ni pa dosti mesa in mleka, in pomanjkanje leka je krivo, da imajo otroci tukajle kakor po ostali Evropi tako suhe, tenke noge.

Kar sicer še bôde v oči, so uniforme. Vsak tretji človek tiči v uniformi, kajti slovensko ozemlje je odkazano 4. jugoslovanski armadi in pa 6. zboru, ki je pri osvoboditvi Trsta v znatni meri sodeloval. Središče vsega tega kopičenja čet je Ljubljana.

Po malem se življenje vrača na pot vsakdanjosti. Povsod se dela. Po eni strani pospravljajo ruševine, po drugi strani celo že gradijo. Vse proge so zopet v redu razen dolenjske. Ko bodo jesenski pridelki pod streho, ko bodo volitve pri kraju, ko se bodo vrnili še nalajnji rojaki iz Nemčije, bo Slovenija ena tistih srečnih dežel, kjer bodo vojno lahko šteli med spomine, da si še vedno med skeleče.

Cvetje in klasje

Valentin Vodnik, ustanovitelj slovenske literature

Valentin Vodnik se je rodil 3. februarja leta 1758 v Zgornji Šiški pri Ljubljani. Že v zgodnji mladosti je bil zelo nadarjen in se razlikoval od svojih sovrstnikov po svoji razumnosti. Mila mu je bila sreča, ko ga je njegov bratranec, frančiškanski redovnik Matija Vodnik, vzel k sebi in mu tako omogočil šolanje. Deček je z velikim veseljem hodil v šolo. Po dovršeni gimnaziji je leta 1775 vstopil v frančiškanski samostan. V samostanskem tihem življenju se je lotil učenja kranjskega jezika in začel pesnikovati. Pobudo za to mu je dajal avguštinski menih P. Marcius. Njegova prva dela so našla veliko odobravanje. Nato se je posvetil vedno bolj pesništvu, poleg tega je študiral filozofijo in teologijo ter bil pozneje posvečen v redovnika. Njegov duhovniški stan pa je trajal zelo malo časa. Kmalu potem, ko je bil samostan sekulariziran, je bil Vodnik kot kaplan premeščen v Koprivnico v Bohinju. Očarljiva okolica njegovega novega bivališča je obudila njegovega pesniškega duha na novo. V tem času je nastala cela vrsta lepih liričnih pesmi, iz katerih veje povezanost pesnika z narodom in deželo. V svojem novem delokrugu opazuje preprosto ljudsko življenje in ga primerja z mestnim življenjem.

V pesmici, ki je takrat izšla, pravi:

Pomlad je zazelenèla,
zemlja si cvetje odèla,
gospodič iz mesta zletì,
komedije, šeme pustì.

Lepš je omlajena trava,
ljubša je hladna dobràva,
pastirci igrajo se spet,
vse urnih je živo deklet.

Nedolžnost, jasno veselje,
zdravje, nezmamljene želje
prebivajo v koči doma,
ki mesto jih malo pozna.

Njegov jezik zveni preprosto in ga je lahko razumeti. To je posebnost tega pesnika. Njegov življenski cilj je bil, da povzdigne slovenski ljudski jezik. Ravno ta enostavnost jezika ima v sebi nekaj domačega in prijetnega.

Vodnik je imel vsestransko zanimanje. Tako ga je lepota Alp napotila k študiju mineralogije. Na svojih samotnih poteh je naš pesnik iskal ne samo redke kristale, temveč predvsem samoto in tihoto, ki jo potrebuje pesnik narave, da si prežene misli vsakdanjih težkoč. V tej gorski divoti nihče ni motil tihega človeka. Bil je sam s seboj in z božjim Stvarnikom. Ni čuda, da mu je v tem času marsikaj uspelo, in da so njegove pesmi tako plastičnega značaja. Neštete misli so navdajale pesnika, vsakdanje, a tudi vzvišene:

Na Vršac mi stopi in sedi,
neznan svet se teb' odpre;
glej, med sivo plešo v sredi
zarod žlahtnih zelj cvetè.

Sklad na skladu se vzdiguje
golih vrhov kamni zid,
večni mojster zaukazuje:
„prid', zidar, se leš učit!"

Nekega dne je spoznal v Bohinju barona Žiga pl. Zoisa, kateri ga je nagovorjal ,naj izda slovensko pratiko. Leto pozneje je izšla slovenska pratika in njej je sledil še prvi slovenski časopis: „Ljubljanske novice". V njem je mnogo pisal o slovenskem jeziku in zgodovini.

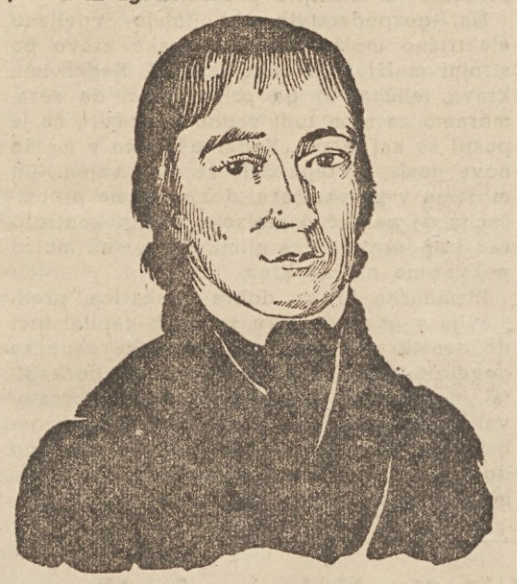

Vendar je njegovo mirno življenje na deželi v lepem Bohinju kmalu prenehalo. Bil je premeščen v župnijo sv. Jakoba v Ljubljani. Hitro se je sprijaznil s svojo usodo in postal po enoletnem delovanju v Ljubljani profesor poezije na ljubljanski gimnaziji. Kot tak je sodeloval pri prevodu Sv. pisma.

Nekaj let pozneje je izdal zbirko pesmi pod naslovom:

„PESMI ZA POSKUŠNJO"

Napitek:

Grem visoko pit Savico,
lepih pesmi hladni vir:
mojstra pevcev na zdravico
naj mi tekne ta požir!

V lirskih pesmih in basnih je tudi rad delil nauke in slikal življenje in delo slovenskega človeka. Naslanjaje se na narodno pesem, je ustvaril Vodnik pesniški jezik. Jezik njegovih spisov je sočen, naroden, izražanje šaljivo, vedro.

V dobi Francozov je postal ravnatelj gimnazije in nadzornik ljudskih šol v Ljubljani. Takrat je napisal pet slovenskih šolskih knjig, med njimi tudi slovensko slovnico. Iz hvaležnosti, da so dali slovenščini pravice v šoli in uradih, je zapel Francozom na čast: „Ilirijo oživljeno", ki je zaslovela daleč naokrog in jo zna še danes marsikateri Slovenec. Prav tako je hotel izdati svoje največje delo in sicer nemško-slovenski-latinski slovar. Uspelo mu je nad 30.000 nemških besed z neverjetno pravilnostjo prevesti v slovenske besede. Leta 1813 bi bilo moralo to delo iziti. Vendar mu je Napoleonova vojna prekrižala vse račune. Po padcu Napoleona je bil upokojen. Sredi neumornega dela ga je dne 8. januarja 1819 pobrala smrt.

Nordfried Berger.

Vtisi iz Celovca

Bilo je meseca aprila t. l., ko sem bil predzadnjič poslovno v Celovcu. Takrat je nudilo mesto žalostno in brezupno sliko. Po prašnih ulicah so begali ljudje s povešenimi glavami. Trpljenje je bilo videti v njih očeh, na njih obrazih. Kamor si pogledal, razvaline porušenih hiš. In neprenehoma razburljivo tuljenje siren in brnenje približajočih se bombnikov. To je bila takrat, ko so se odigravali zadnji prizori velike zgodovinske drame, ki smo jo doživljali v preteklih šestih letih.

In danes? Kako se je Celovec v zadnjem času spremenil! Kdor pride po daljšem času v glavno mesto koroške dežele, je prijetno iznenaden. Živahno življenje po vseh ulicah. Vojaški in drugi avtomobili vseh vrst drve mimo mene. Stražniki-prometniki z belimi rokavi skrbijo za red. Vsepovsod ista pestra slika... Pešci, kolesarji, vojaški in civilni avtomobili, jahači in vozovi. Od časa do časa znano zvonenje cestne železnice, našega starega priljubljenega tramvaja! Temnordeči vozovi, sedaj polni veselih kopalcev, se premikajo počasi po mestu, kar pa ljudi ne moti, saj mi Korošči nikoli nismo bili med najhitrejšimi.

Na Novem trgu — kako lep in domač je ta naziv — sem znova presenečen. Zmaja obdaja zopet stara železna ograja in iz zmajevega žrela teče zopet trajno voda v okroglo kamenito kotlico.

Čustvo hvaležnosti napram Vsemogočnemu se me loteva, ko se zavedam, da nam je ostal nepoškodovan ta starodavni spomenik, simbol našega mesta. In golobi, ki so se v zadnjih mesecih le redkodaj pojavili na trgu, delajo zopet druščino ljudem, ki iščejo počitka na klopeh pod košatimi kostanji.

Pot me vodi dalje. Pri napol porušeni hiši delajo moški in ženske. Pospravljajo podrtine, polagajo deske in čistijo cesto od ostankov ruševin. Med njimi zagledam žensko. Lasje ji silijo na čelo, obraz je prašen, lepe negovane roke kažejo, da ni vajena dela. Toda pogumno in brez prestanka se loteva svojega posla, prenaša opeko, vlači deske iz razvalin in jih polaga na kup. Sram me je, da sem postal in radovedno gledal njeno delo. Hitim dalje in vsepovsod vidim ljudi, kako s trdno voljo v srcu prenašajo težave, da bi obnovili zopet svoje mesto.

Nove tablice na hišah mi oznanujejo nova lepa imena ulic. Skozi Ursulinen-ulico prihajam pred naše lepo gledališče, ki je ostalo hvala Bogu nepoškodovano. Prikupna zgradba je predmet splošnega zanimanja pri angleških vojakih. Že se pri blagajnah postavljajo ljudje in ne morejo doumeti, da je gledališče za nje že zopet odprto.

Tako stopam zopet po celovških tleh in ne opazim, da je moj korak postal lahak in poskočen. Utrujenost mine, bridkost, ki me je še težila, ko sem se napotil v Celovec, je za gorami, in čutim, kako mi srce veselo utripa. Ljudje mi prihajajo nasproti. Vidim njihove obraze, vidim spremembo, ki se je v poslednjem času v njih odigrala. Poznam vzrok te spremembe:

Stali so že v grobu, in glej, mogli so iz teme nazaj na beli dan! **Leo Kasper.**

Izkušnja

Veliki skladatelj Anton Bruckner je prebil mlada leta v dokaj tesnih razmerah. Bil je sin avstrijskega vaškega učitelja in se je dolgo kisal kot šolski pomočnik, preden se je pretolkel do zaželjenega glasbenega pouka.

Na šoli za glasbo mu je šlo vse prepočasi. Saj je bil že toliko časa zamudil, ni ga hotel še več. Nenehoma samo „vaditi", to mu je presedalo. Zato je lepega dne ravnatelja prosil, da ga pusti k izpitu. Učitelji so zmajevali z glavo, a ravnatelj je naposled privolil.

Brucknerju so nadeli nalogo, da temo iz osmih taktov izoblikuje v fugo. Zadovoljno so učitelji pomežikali drug drugemu, češ, drzneža bo minila volja, da še kdaj pred časom sili k izpitu.

Mladi mož je sedel pred tipkami, poskušal je in poskušal — po malem je rasla fuga, in ko je bila gotova, je stroga izpraševalna komisija strmela. Ravnatelj je zmagalca potreplja po rami, rekoč: „To si pa znal!" Ko je bil Bruckner zunaj, se je ravnatelj obrnil k učiteljskemu zboru ter pripomnil: „Bodimo iskreni, prav za prav bi bil moral dečko nas izprašati."

Trajalo je dolgo, preden se je Bruckner popravil od posledic stradanja v mladosti. Spomini so mu pa ostali za celo življenje in včasih so dobili nad njim toliko moč, da se je zares čutil lačnega.

Po velikem orgelskem koncertu, pri katerem je sodeloval tudi Bruckner, je premožen gospod, ki se je navduševal za glasbo, umetnike povabil na večerjo. Prav tedaj, ko so hoteli sesti, se je praznoverna gospa ustrašila: „Joj, saj nas je trinajst!"

„Nič ne de, gospa," je menil Bruckner nedolžno. „Ker sem že tu, bom pa jedel še za onega štirinajstega."

Butarski župan gre za botra

Ono leto je bila birma v Tepancah. Pa so hočeš nočeš morali Butalci tjakaj s svojimi birmanci.

Za botra je bil tudi butalski župan. Ko je prišel svečani dan, je dal zapreči koš — v Butalah vse prevažajo v košu, gnoj na njivo, vino s Hrvaškega in birmance k birmi — in sta sedla v koš župan in poleg njega birmanec. Vzad v mrvi pa je gnezdila koklja, toda je ni bilo videti ne slišati.

Priškripljejo v Tepance, zapeljejo pred cerkev — baš tedaj začno pokati možnarji.

Župan je bil izkušen možak, vedel je, kaj je to in ni se prestrašil. Prestrašil pa se je birmanček in se vznak zvrnil v mrvo. Prestrašila se je tudi koklja in je zletela iz koša na cerkveni prag in se zakregala: „Ko ko ko!"

Tepančani, koder morejo ,zavidajo Butalce. Pa so se muzali in pozdravljali župana: „Lepo, lepo, gospod župan, ali ste kokljo pripeljali k birmi?"

Fran Milčinski.

MAMICA

Če bi bil ptička, najlepše pozdrave bi ti prinašal iz daljnih dalj, najslajše pesmi bi pel tebi, draga mamica moja!

Če bi bil veter, božal bi ti čelo, hladil vročo glavo, ko moraš ob pekočem soncu težko delati, da mi pripraviš kruha, mamica moja!

Če bi bil sončni žarek, grel bi ti roke, kadar pereš moje srajčice ob hudem mrazu, v ledeni vodi, mamica moja!

Če bi bil jaz kruh, bel bi hotel biti kakor sneg na gorah, velik kakor vsa zemlja, da ne bi nikoli lakote trpela ti, ljuba mamica moja!

Ksaver Meško

Nekaj nadaljnjega o Mythusu

Rosenberg trdi v knjigi Mythus: „Vsa zanikernost Prednje Azije se je v Rimu spojila z etruščanskimi običaji, ter živi naprej v rimski Cerkvi."

Rosenberg hoče razlagati, kako je nastala indijsko budistična poganska umetnost, ki kaže na vse strani preveč nesramnih podob in kipov. Iznenaditi nas mora, da se v tem slučaju član vrhovnega vodstva NSDAP zavzema za spodobnost in navidez odklanja vse nesramnosti poganstva. Praktično so gospodje storili vse, da se sramežljivost v ljudstvu zatre. Mythus-Basen trdi „da se tista nesramnost naprej vzdržuje v rimski katoliški Cerkvi" in to je treba zavrniti z vso odločnostjo kot podlo laž in obrekovanje.

Podla je ta trditev: Kdor hoče spoznati Cerkev, naj posluša njene nauke. Med temi nauki zavzema odlično mesto zapoved: Ne prešestuj, ali v prvotni obliki Starega testamenta: Ne prelamljaj zakona! Vsako nečisto dejanje se v katoliški Cerkvi proglaša za smrten greh ,le za zakrament svetega zakona velja poseben red. In smrtno grešna postane lahko že vsaka nesramna beseda in vsaka nespodobna misel. In ta zapoved še ni vse, kar Cerkev stavi zoper svetno razuzdanost. Jedro in srce vseh Zvèličarjevih naukov so Osmeri blagri, med katerimi se eden glasi: „Blagor jim, ki so čistega srca, ker ti bodo Boga videli." Ni dosti, da se ne godi zunanje nespodobno dejanje, da se kaj nespodobnega ne govori, ali misli, katoliško srce mora goreti z vsem navdušenjem za čistost in mora trepetati strahu pred vsako razuzdanostjo, kakor pred gadom, ki se ti hoče oviti okoli nog. Ali je mogoče, da je takšna Cerkev nosilka budistične nesramnosti? Pred 20 leti je spisal vseučiliški profesor Hildebrand v Monakovem knjigo: „Die Reinheit". Profesor je zaslovel po tej knjigi, zlasti ker je lajik, ne duhovnik, in ni običajno, da lajiki pišejo o takšnih stvareh. Ko so narodni socijalisti prevzeli vlado, je moral Hildebrand bežati v Carigrad, kjer so mu Turki ponudili profesuru.

To očitanje nesramnosti prav za prav ne izvira od Rosenberga, marveč od pisatelja Grünwedelja, ki sodi, da je budistična nesramna umetnost v zvezi z opisovanjem pekla, ki ga riše Dante v svoji sloveči katoliški knjigi „Divina Commedia". Dante opisuje v tej knjigi pekel, vice in nebesa. Dante seve pekla ni videl, ali veliki pesnik, (Dante je eden največjih pesnikov svetovnega slovstva) se je zamislil z vsemi svojimi mislimi, kakšen bi mogel pekel biti, in vodila ga je pri tem beseda Zveličarjeva, ki nam pekla tudi ni opisoval, pa je le povedal, da tam gori ogenj, ki ne ugasne, da tam razjeda črv, ki ne umre, da bo tam jok in škripanje z zobmi, in nam je ukazal, naj se ne bojimo tistih, ki nas ubijejo, marveč le tistega, ki dušo in telo zamore pahniti v pekel. Ta pesnik Dante pa nikakor ni nesramen, menda mu nesramnosti v dobi 500 let, odkar se je ta pesnitev spisala, še nihče ni očital. Sodimo skoraj, da Rosenberg in Grünwedel Danteja nista čitala. Vsekako se drzneta, trditi o katoliški Cerkvi, da se tam vzdržuje umazanost budizma. Poslušajmo še drugo pričo: Pred približno 100 leti je živel na Angleškem pisatelj Cobbet, ki je spisal znamenito knjigo „Zgodovina reformacije". V ti knjigi piše, da je nekoč vzel v roke koledar in začel razmotrivati svetnike. Čudno se mu je zazdelo ,da so vsi tam zaznamovani svetniki živeli v dobi pred reformacijo, nekaj je sicer že novejših, zlasti v zadnjem stoletju se je število zelo množilo. Potem je Cobbet iskal v koledarju svetega Luthra ,svetega Kalvina in druge reformatorje. Pa jih ni v koledarju zaznamovanih. Nihov značaj je bil takšen, da jih svet ne pripozna za svetnike. Kaj pa je svetnik in kaj pomeni, če molimo: verujem v s v e t o katoliško Cerkev?

Svetniki so ljudje, ki so se odlikovali po junaški, izredni svetosti. Sveti Vijanej, čigar god je 8. avgusta, je učil in spovedaval noč in dan, jedel pa je na dan samo dva krompirčka, da ga je bila sama kost in koža. Sveti Krstnik je živel v primeri z njim še razkošno, ko so mu učenci za prilogo k suhim kobilicam prinašali medu divjih čebel. V koledarju je zaznamovanih veliko svetnikov, ali svetnikov je veliko več, in nobeden ni umazan z nečistostjo poganov budistov. Luther in Kalvin sta sicer v zgodovini sloveča moža, ali svetnika nista. Njuno življenje je bilo takšno, da se je Cobbetova knjiga v Avstriji prepovedala, ker je žalila protestante s svojo oceno reformatorjev. Kar je na svetu v 1900 letih, če se ne oziramo na Stari testament, kar je bilo v novem Zakonu svetnikov, prihaja vse iz katoliške Cerkve, in tej še nihče ni mogel dokazati, da so njeni nauki umazani. Iz motnega vrelca se ne more zajemati čista voda. Zoper Grünwedelovo in Rosenbergovo očitovanje se je zglasil nemški protestant Viljem Schubert. Kar je ta pisal proti Mythusu, se mora povedati v izvirnih besedah: „Idiotenhafte Sätze, ungeheures Gewäsch, Niederträchtigkeiten, unflätige Witze, unübersetzbares Kauderwelsch. Der Verfasser schaufelt sich mit eigenen Händen wissenschaftlich das Grab." V prevodu bi se reklo: „To so stavki, kakor da jih je pisal bebec; to je gorostasno gofljanje, podlosti so to, nesramne burke, kvasenje, ki se ne da prestaviti." Schubert še dostavlja: „Dobro bo za Grünwedelja in nemško znanost, da se ta knjiga čimprej pozabi." Pa se bo pozabila in zakopala in mimoidoči porečejo: tu počivajo NSDAP, vrzimo nanje dovolj prsti, da ne bo smrdelo.

V. P.

KOROŠKI GOSPODAR

Pomen kmetijskih organizacij

Človek je po svoji naravi družabno bitje. V svojem življenju je tako nujno navezan na sočloveka in na človeške skupine, da bi brez njih ne mogel živeti. To resnico je od starega grškega modrijana Aristotela dalje potrdila cela vrsta modrih mož, ki so se ukvarjali z medsebojnimi odnosi med ljudmi, ali drugače rečeno, družboslovjem (sociologijo).

Človekovo sožitje z drugimi ljudmi lahko razdelimo v glavnem v dve vrsti: 1. v takšno, ki ga narava sama zahteva in torej ni odvisno od njegove svobodne odločitve (n.pr. sožitje v človeški družini) in 2. v proste ali svobodne združbe, kjer se ljudje združujejo po svobodnem dogovoru, da s skupnimi močmi laže dosežejo določene cilje (n.pr. v vasi ustanovijo gasilsko društvo, da s skupnimi močmi in skupnim gasilskim orodjem gasijo požare, ki bi jih posamezniki ne mogli).

O prvo imenovanih skupinah človeškega sožitja, ki so gotovo osnovnega pomena za človeški rod, danes ne bomo govorili. Morda se bomo pri teh naravno danih oblikah sožitja pomudili kdaj pozneje. Pač pa hočemo sedaj spregovoriti o drugi vrsti združevanja, ki ga na splošno poznamo pod besedo „organizacija".

Tudi organizacij je zelo mnogo. Čim bolj se človekovo življenje razčlenjuje (diferencira) in je zavoljo tega tudi vedno bolj zapleteno (kompliciranо), tem večja je njegova potreba po pomoči bližnjega, in to po organizirani, načrtno zgrajeni pomoči. Zato imamo dandanes raznih organizacij na kupe: od političnih prek telovadnih, sportnih, socialnih in gospodarskih do verskih in še mnogo drugih. Nas med temi organizacijami zanimajo danes gospodarske organizacije. a izmed teh one kmetijskega značaja.

Kmet je med delovnimi stanovi brez dvoma najbolj gospodarsko samostojen. A še mnogo neodvisnejši je bil v prejšnjih stoletjih, ko so po naših kmetskih domačijah še peli kolovrati in ko so izdelovali velik del gospodarskega orodja še doma in jedli mnogo manj kupljenih stvari kot danes. Čim bolj se pa zaradi sodobnega razvoja gospodarskih razmer tudi kmetijsko gospodarstvo opira na druge gospodarske grane in panoge, tem večja postaja potreba po organizirani, načrtno zasnovani in skupno vodeni samopomoči kmečkih gospodarjev.

Na ta način je rodila potreba celo vrsto kmetijsko-gospodarskih društev za poedine kmetijske stroke. Taka društva imajo namen z raznimi sredstvi in načini pospeševati razvoj in napredek tiste stroke. Na eni strani se trudijo dvigniti strokovno izobrazbo kmečkih ljudi v tisti gospodarski panogi z raznimi predavanji, tečaji, razstavami itd.; na drugi strani si pa prizadevajo s posredovanjem nakupa modernega orodja, dobrih semen, gnojil itd. neposredno pospeševati donosnost panoge.

Ni nobenega dvoma, da so gospodarska društva kot so n. pr. sadjarsko, čebelarsko, živinorejsko društvo itd., **velike važnosti za napredek posameznih kmetijskih panog.** Naše kmečko ljudstvo se njihovega pomena še ne zaveda dovolj. Odstotek naših gospodarjev, ki so člani takih organizacij, je razmeroma majhen glede na važnost teh društev. V tesno povezani skupnosti je velika moč, ki gotovo jamči za uspeh, če je vodstvo sposobno in članstvo zavedno ter delavno.

Še večjega pomena od gospodarskih društev je pa posebna oblika gospodarskih organizacij, ki jih imenujemo **zadruge.** Zadruge so prva gospodarska samopomoč malih ljudi. In prav zadruge so tista organizacijska oblika človeškega sodelovanja na gospodarskem področju, ki na najbolj srečen način gradijo most med popolnim gospodarskim liberalizmom na eni ter popolno kolektivizacijo na drugi strani.

Slovenske kmetije na Koroškem so v veliki večini manjše velikosti, torej domala vse take, ki kar zahtevajo gospodarske pomoči od skupnosti. Mnogo je gospodarskih vprašanj ,ki jih je v takih razmerah možno z uspehom reševati le v skupnih gospodarskih samopomočnih organizacijah, kakršne so ravno zadruge. Zato bo prav in za slovenskega kmeta silno koristno, če bo za zadružništvo kazal veliko zanimanja in tudi smisla. Ker pa vsi uspehi pri zadružnem sodelovanju slonijo na zadružni ideji, je v prvi vrsti potrebno to idejo poznati, se je z vso voljo okleniti in po njenih načelih ravnati. Potem je zadružništvu na kmetih zagotovljen velik razmah in blagodejni gospodarski sadovi.

Dr L. P.

Pravilna in temeljita molža krav

Pravilna in temeljita molža krav ni tako brez pomena kot navadno mislimo. Znano je, da je mleko pomolženo na koncu vsakokratne molže najbolj mastno; s poskusi je bilo ugotovljeno, da vsebuje 5,5 do 6% masti, medtem ko vsebuje mleko ob začetku molže le 2—3% masti. Količinsko sicer zadnje kaplje mleka ne predstavljajo mnogo, zaradi velikega odstotka maščobe so pa pomembne za celotno kakovost mleka.

Ali ni vseeno, če krave ne izmolzemo temeljito, saj mleko, ki je v vimenu, vendar ne gre v izgubo in ga potem namolzemo pri drugi molži? Ni vseeno in sicer zakaj ne. S tem, da redno ostaja najbolj mastno mleko v vimenu, je ovirano pravilno delovanje mlečnih žlez, v katerih se tvori mleko; proizvodnja mleka se zato stalno zmanjšuje, četudi se krma ni zmanjšala ali poslabšala. Površna molža je često edini vzrok raznih obolenj na vimenu. Kolikokrat se sprašujemo, zakaj ta ali ona krava ni več tako dobra mlekarica kot je bila. Koliko vzrokov naštejemo, najvažnejšega pa prezremo. Važnejše, kot vrednost zadnjega mleka, ki ostane v vimenu, je dejstvo, da s površno molžo zmanjšujemo mlečno sposobnost krav in njih zdravstveno stanje. Ne zanemarjajmo teh izkustev in skrbimo, da bodo krave vedno pravilno in temeljito pomolžene.

Na gospodarstvih, ki imajo vpeljano električno molžo, moramo vsako kravo po strojni molži še z roko izmolzi. Kadar ima krava telička, ki ga pripuščamo, da sesa, moramo za njim tudi vedno poskusiti, če je pustil še kaj mleka. Kadar uvajamo v molžo nove posle, ki tega dela še niso vajeni, jih moramo v prvem času, dokler se ne prepričamo, da natančno molzejo, vedno kontrolirati in popravljati za njimi. S površno molžo pokvarimo največ krav.

Plemenska krava, dobra mlekarica, predstavlja v gospodarstvu že velik kapital (pet do desetkratno vrednost mesarske cene za govejo živino). Skrbimo, da se nam bo kapital, vložen v krave mlekarice, dobro obrestoval ne pa propadal. Težko pridemo do dobrih krav mlekaric; toda tudi; če pridemo do njih, teh ne bomo dolgo imeli, če jih bomo površno molzli.

Dr. ing. J. S.

Na kaj se je treba pri štetju živine ozirati

Bodi predvsem povedano, da pri tem štetju živine ne gre za to, da se oceni vrednost živine, marveč gre samo za statistiko, na podlagi katere se ugotovi gospodarsko in prehranjevalno stanje.

Vsak živinorejec je dolžan p r a v i l n o in r e s n i č n o navesti stanje živine. Vedeti mora, da se lahko oni, ki štejejo ozir. popisujejo živino, lahko vsak čas prepričajo, če odgovarjajo njegove navedbe resnici; dovoljen jim mora biti prost dostop do hleva in kraja, kjer se nahaja živina.

Izjemo tvori samo nevarnost živinske kuge.

Živinorejec ali njegov pooblaščenec - po navadi družinski član - mora biti na dan štetja ozir. popisa na kmetiji ali posestvu (kraj, kjer se nahaja živina) navzoč. Razen tega je živinorejec ali njegov namestnik dolžan dati vse potrebne podatke glede popisa živine.

Popisana mora biti vsaka glava živine vsakršne vrste brez ozira, kje se nahaja, čigava last je in v kakšnem stanju je.

Popisati se mora tudi bolna živina (n.pr.: odojki, takozvani zakrknjenci).

Ravno tako se mora navesti ona živina, ki je že prodana in se nahaja še na kmetiji, kakor ona živina, ki se namerava prodati. Navesti se mora tudi taka živina, ki je namenjena za klanje (domače klanje). Posebna pozornost pri tem popisu velja konjem. Kakor je razvidno iz popisnih pol, se bo pri konjih razlikovalo med normalnim staležem (lastni prirastek, nakup konj, zamenjava) in tujim staležem. K slednjim se prištevajo ob razpadu vojne vojakom odkupljeni konji, pobegli in takozvani konji brez gospodarja, posebno pa tudi prisvojeni konji vojaške oblasti, kateri so bili prepuščeni za uporabo (rezervni konji).

Da se omogoči delo onim, ki jim je poverjen popis, se naproša vsak živinorejec, da že pred določenim rokom prešteje in zapiše natančno stanje živine. Na dan popisa se živina ne sme gnati na pašo ali biti kje na prostem, temveč mora biti doma z a p r t a.

Temeljni pogoj zadovoljivega in zahtevam odgovarjajočega popisa živine so r e s n i č n e, d e j s t v u o d g o v a r j a j o č e in t o č n e n a v e d b e.

Kdor bo namenoma ali vedoma napravil neresnične podatke, ali one, ki popišejo živino, skušal prevariti, bo kaznovan po zakonih in celo z odvzetjem pritajene živine.

Ali bo drugo leto kaj več sadja?

Na naših kmetijah je sadjarstvo najbolj pozabljena in zanemarjena gospodarska panoga. Kljub temu, da imamo za sadjarstvo dokaj ugodne podnebne in talne pogoje, nam sadni vrt prinaša le malo dohodkov. Ni čudno, saj dostikrat ne storimo prav nič drugega kot to, da sadno drevesce vsadimo, nakar ga prepustimo usodi. Vedeti pa moramo, da tudi sadno drevo prav tako kot vsaka druga kulturna rastlina potrebuje kmetovo skrb in nego.

Pri nas so dobre sadne letine navadno le vsako drugo ali tretje leto. Mislimo, da je to nekaj nujnega in samo po sebi umevnega. V sadjarsko naprednejših deželah, kjer sadjarstvu posvečajo zadostno skrb in nego, ne poznajo menjajočih se dobrih in slabih sadnih letin, ampak le dobre in srednje dobre. Zakaj pri nas sadno drevje ne rodi vsako leto? Poglavitni vzrok je izčrpana zemlja, ki ne nudi sadnemu drevju dovolj rastlinskih hranilnih snovi. V letu, ko nam drevje bogato rodi, izčrpa iz zemlje vso zalogo rastlinam pristopnih hranilnih snovi, zlasti dušika, fosfora in kalija, ki jih uporabi za razvoj plodov. Drevesu ostane premalo hranil, da bi nastavilo tudi cvetne popke za drugo leto. Dobri letini sledi zato navadno slaba. Če bi pa drevju dovolj gnojili, bi se razvoj popkov nemoteno vršil vsako leto in sadne letine bi postale redne.

Kako to, da že sedaj vprašujemo, ali bo drugo leto kaj sadja; saj to se bo pokazalo šele drugo leto. Letos je v naših krajih malo sadja in marsikdo bo rekel, sadnemu drevju bomo gnojili šele drugo leto, če bo kaj boljše kazalo. Toda tudi pri sadjarstvu kot skoraj pri vsem svojem gospodarjenju mora kmet gledati naprej. Že sedaj se ustvarjajo pogoji za naslednjo sadno letino. Drevje namreč nastavi cvetne popke že jeseni in spomladi se ti le dokončno razvijejo in odpro v cvete. Če torej drevo sedaj nima dovolj hranilnih snovi, da nastavi cvetne popke, potem spomladi ne bo cvetelo in jeseni ne bo sadja.

Sedaj je čas, da sadnemu drevju spet primerno pognojimo. Katero gnojilo bo najuspešnejše za razvoj cvetnih popkov? Umetna gnojila zaenkrat ne pridejo v poštev, ker jih ni. Gnojnica je najboljše gnojilo za ta namen; nobena umetna gnojila je ne prekašajo. Gnojnica vsebuje mnogo dušika in kalija v taki obliki, ki sta rastlinam posebno lahko pristopna. Zato bomo vsakemu rodnemu drevesu v avgustu dobro pognojili z gnojnico, če hočemo, da nam bo drugo leto lepo cvetelo in obilno rodilo.

Če drevo nastavi jeseni obilo cvetnih popkov, potem drevju izdatno gnojimo s hlevskim gnojem in gnojnico še pozimi ali pa zgodaj spomladi. Drevje bo namreč potrebovalo za popolen razvoj vseh cvetnih popkov še mnogo hranilnih snovi, enako tudi pozneje za lep razvoj plodov.

Ne smemo pa sedaj več gnojiti s hlevskim gnojem in gnojnico mlademu rastočemu drevju, ki še ni začelo roditi. Mlado drevo porabi vse hranilne snovi le za svojo rast, za razvoj lesa. Če s poznim gnojenjem rastno dobo lesa podaljšamo, potem les do zime ne more dovolj dozoreti in drevesca nam pozimi pozebejo. Mlademu drevju gnojimo s hlevskim gnojem in gnojnico le pozno jeseni ali spomladi, čez poletje pa ne, ker bi mu s tem več škodovali kot koristili.

Posvečajmo sadjarstvu več pozornosti in prepričali se bomo, da tudi pri nas lahko rodi sadno drevje vsako leto, ne pa le vsako drugo ali tretje leto.

—c.

To se tiče voznikov na kmetih

Nezgode na cestah se množe, da je joj! Če bi pa ljudje na predpise, ki urejajo cestni promet, več dajali, bi postalo kmalu bolje. Stara razvada kmetskih furmanov je, da puste živali po cesti prestavljati noge, kakor same hočejo — voznik ali stopica za vozom ali dremlje na njem. Kaj čuda, če pride potem do nesreče!

Kmetska vozila in kolesarji naj se po možnosti ogibajo glavnih cest, po katerih teče najživahnejši promet. Saj je polno stranskih potov — naj rajši te uporabijo!

Prometne znake, ki jih dajejo avtomobilisti kakor vsi ostali vozači, naj vsakdo vidi in sliši. Tudi za kmetske furmane so ti znaki važni.

Dandanes, ko je po naših cestah toliko angleških vozil, velja uvaževati naslednje:

1. Vozila iz angleških tovarn so zgrajena tako, da sedi vozač na desni strani. Zato na levo stran ne more dajati znakov, razen če se še kdo drug pelje z njim.

2. Po predpisih angleške prometne službe so znaki, ki jih dajejo prometni stražniki, nekoliko drugačni od dosedanjih. Če je prometnik držal roko iztegnjeno, je pomenilo, da je cesta v smeri iztegnjene roke prosta. Po novem, to je angleškem načinu, pa je malo drugače: prometni stražnik očitno maha vozniku, ga vabi nekako k sebi, ter mu tako naznačuje, da je cesta dostopna.

Popis konj

Britanska vojaška vlada je naročila, da se naj vsi konji popišejo. Kdor ima na mestnem ozemlju Celovca konja ali konje, naj to javi do 11. avgusta -945 na magistratu, rotovž (Rathaus), I. nadstropje, soba 64. Prijaviti je treba vse konje brez razlike starosti, bodisi da so civilni ali vojaški.

Odmiranje sadnih dreves

V suhem poletju kaj rado ovene in porumeni listje mladih dreves, posebno črešenj in sliv, in to pogostoma v zelo kratkem času. Na posušenih mestih tkaničnine lubje upade. Skorja posušenega vejevja pa kaže bradavičaste izpuhline (izrastke). Plesen se prikaže v obliki malih rdečkastih peg skozi skorjo. Načeta drevesa se zelo hitro posuše.

Posebno je treba paziti na vsako najmanjšo poškodbo drevesa. Takoj ko začne drevo bolehati, se morajo globoko izrezati vsa usahla mesta skorje (ob vsaki uporabi se mora orodje desinficirati) in s primernim sredstvom zamašiti. Posušena drevesa takoj posekajte in sežgite!

Mravlje na sadnjem in zelenjavnem vrtu

Mravlje so posebno rade na zelenjavnem vrtu. Pogostoma se najde č r n o - s v e t l a l e s n a m r a v l j a na visokih drevesih, kjer ima svoje gnezdo v koreninі.

Kako jo preženemo? Okoli debla ovijemo obroče iz kleja. Mravlje privabimo z oslajeno arzenovo vodo na ta način: Stekleničice deloma napolnimo z juho iz 1 in pol odstotnega svinčenega arzenata (z mnogo sladkorja) in dolijemo nekoliko vina ali mošta, potem jih zamašimo in pustimo v zamaških luknjice, da morejo mravlje noter. Tako pripravljene steklenice položimo pod drevesa.

Pobijajte mesne molje

Umna kmetica se bo prav sedaj lotila boja proti mesnim moljem. Mogoče jim je priti na razne načine do živega. Naslednji postopek je posebno preprost:

V kotlu ali večji posodi zavreš vodo. V vrelo vodo potopiš potem meso do kavlja ali vrvice. To sme trajati samo en hip. Brž vzameš meso zopet ven ter ga obesiš na zračnem in hladnem prostoru.

Kakšna bo letina?

Letos žetvene cenitve šepajo, ker je delo statističnega urada na Dunaju docela obtičalo.

Izgledi za žetev že od vsega početka niso bili ugodni, ker je lansko jesen nagajalo vreme. Umetnega gnojila nisi več videl. Primanjkovalo je zanesljivih delavcev. Nazadnje so še čete na umiku prizadele polju marsikatero škodo in begunci tudi niso bili rastlinstvu baš v korist.

Kakor se zdi, se obeta pri rži žetev v povprečju 9—10 centov na ha, pri pšenici pa med 10—12 q. Je pa precej občin, ki ne smejo pričakovati več kakor 6—9 centov, tako da bo premalo žita za samopreskrbo. Ječmen obeta 11—13 dz, oves 10—12 dz na ha. Povsod ostane letošnje povprečje pod ravnino navadnih let ,tako da je treba reči, žetev bo slaba.

Bolje kaže turščica. Hektar bo dal 20 centov in to se lahko označi za srednjedober uspeh. Krompir bo obrodil 150—160 dz na ha in ta pridelek bo omogočil, da dobi vsak potrošnik na Koroškem 100 kg za leto dni. Ogrščica je po živalskih škodljivcih močno trpela. Suša sočivju ni dala, da bi se razvilo, in tako ne bo pretirano, če govorimo o slabi, mestoma prav slabi letini.

Suša je tudi vplivala na seno. Vojaški konji so pospravili nekaj ali dosti trave in raznovrstno taborjenje tudi ni bilo brez škode. Letina bo slaba ali mestoma kvečjemu srednja. Slame ne bo preveč. Sadje je uspelo le tu pa tam, prave sadne letine se, žal, ne moremo nadejati.

V celoti se nam nudi bolj klavrna slika: 1945 bo suho leto! Na kmetih in kmeticah bo, da vsaj od tega, kar pride pod domačo streho, nič ne propade. Če je za ljudi malo hrane, tedaj ne trpite, da bi se redile mišil Ravnajte z žitom skrbno, hranite ga v suhih in čistih prostorih!

VESTI IZ DOMAČIH KRAJEV

Civilno pravdno postopanje zopet vpeljano

V sredo, dne 15. avgusta, ob 11 uri dopoldne je bilo zopet vpeljano civilno pravdno postopanje in sicer ob navzočnosti zastopnikov britanskih vojaških oblasti in mnogih osebnosti iz sodstva.

V okrašeni razpravni dvorani so se zbrali načelnik britanske vojaške vlade polk. Simson, mnogi častniki vojaške vlade, številni sodniki in odvetniki, deželni glavar Piesch, namestnik župana Matt, štolni prošt Unterluggauer, zastopniki policije in druge osebnosti.

Polk. Simson je v daljšem govoru naglašal, da se neumorno dela na vzpostavitvi avstrijske neodvisnosti. Nadaljnji korak k temu cilju je obnovitev civilnega sodstva na Koroškem.

„Usojam si", je polk. Simson nadaljeval, „izustiti tudi rahlo svarilo. Neprimerna naglica, nepotrpeljivost, malo premišljene izjave s strani posameznikov ali političnih skupin ne morejo prispevati k zboljšanju sedanjega položaja, ki gotovo ni rožnat. Ne silite v načelnike vlade, naj čimprej ugodi kakim osebnim željam, marveč ga podpirajte brezpogojno, splošno, v vsem. Bodite enodušni pri delu za obnovo domovine."

H koncu je načelnik vlade poudaril, da konec vojne na Daljnem vzhodu daje upati na boljše čase, toda ti ne pridejo kar tako.

Spregovorili so še polk. Hethrington o ustroju novega koroškega sodstva, dalje dr. Jobst i novoimenovani predsednik deželnega sodišča dr. Schwendenwein.

Po govorih so sodniki, državni pravdniki in sodni pripravniki pred zastopnikom britskega sodstva polk. Hethringtonom svečano podali službeno obljubo.

Tečaji za prešolanje učiteljiščnikov

V času od 13. avgusta do 8. septembra se bo vršil tečaj za prešolanje učiteljiščnikov na ženski srednji šoli, Ursulinengasse 3, pod vodstvom vladnega svetnika Rajmunda Pflegerla. Tečaj bo obiskalo nad 50 učiteljiščnikov.

Ta tečaj za prešolanje so svečano otvorili v ponedeljek ob 8. uri zjutraj v veliki dvorani Mestne hiše ob prisotnosti deželnega glavarja Piescha.

Prof. Pflegerl je pozdravil navzoče in nato obrazložil smisel in nalogo tečaja. „Pred letom 1918", je dejal, „je avstrijska šola uživala svetovni sloves. Vzgajala je svobodne, sposobne ljudi. Vsi želimo, da se nam ta šola vrne."

Zbor učiteljiščnikov je pod vodstvom ravnatelja Pontilija zapel Komauerjevo „Koroško himno", nakar je spregovoril župan Schatzmayr. Izrekel je navzočim dobrodošlico in tečajnikov voščil najboljši uspeh.

Iz govora, ki ga je deželni glavar Piesch naslovil na učiteljiščnike, navajamo naslednje misli: „Redkokdaj je iz šole izšla nova doba, pač pa je vselej novi čas stavil svoje zahteve do vzgoje in šole. Tudi dandanes se začenja nova doba in ta zahteva, da se pokoplje idejno blago nacizma. Bodočnost zahteva državljana, ki se zaveda, da v demokratiji človek nosi odgovornost sam v sebi. Spričo zbranih učiteljiščnikov, ki smo jih sklicali, naglašamo, da se sprememba miselnosti ne da izsiliti. Ko boste imeli tečaj za sabo," se je gosp. deželni glavar obrnil do bodočih učiteljev, „tedaj si izprašajte vest. Če bi kdo spoznal: Prejšnji nauki mi bolj ustrezajo — tedaj naj se iz vrst učiteljev rajši umakne. Kdor pa ostane, naj se trudi, da si bistvo demokratičnosti čim bolj prisvoji, da bo kmalu mogel delovati za lepšo bodočnost države in naroda."

Tudi zastopniki britanske vojaške oblasti so se te slavnosti kot gostje udeležili. Po končani slavnosti se je pričel pouk.

Poučevalo se bo o sledečem:

Literatura nove dobe s posebnim ozirom na avstrijsko pesništvo; obrazložitev škodljivega vpliva nacionalistične misli na novo literaturo; današnja Evropa; povezanost med koroško zgodovino, Avstrijo in Nemčijo; državljanska vzgoja; fizika vsakdanjega življenja; pouk po radiju; poklicno delo učiteljev na domačem ozemlju, kjer se poučuje mešan jezik; domoznanstvo — središče celotnega pouka; vzgoja šoloobvezne mladine za umetnost in delo potom risanja; živalstvo, rastlinstvo in prirodoznanstvo na Koroškem; domače ljudske pesmi za šolsko rabo; temeljno pedagoško in medicinsko vprašanje za obnovo domače obvezne šole; računstvo na osnovnih, srednjih in višjih šolah.

Predavatelji so:

Profesor dr. Hans **Burian.** Adolf **Christl.** Dr. Franz **Eggermann.** Alois **Gruber.** Okrajni šolski nadzornik Lorenz **Just.** Profesor Josef Fr. **Perkonig.** Vladni svetnik Raimund **Pflegerl.** Ravnatelj Heinrich **Pontilli.** Glavni šolski nadzornik Albert Scharf. Profesor dr. Walter **Reitermayer.** Okrajni šolski nadzornik Josef **Schmid.** Nadalje šolski voditelji nadučitelj Josef **Taxer,** ravnatelj ljudske šole Hans **Kraßnig,** nadučiteljica Marija **Meßner** in učitelj Karl **Mayer.**

Vesti iz Žihpolja

(Od našega dopisnika)

Žetev je v naši občini povsem končana. Dežja poslednji čas sploh nismo imeli, vendar se je turščica še dobro razvila, ravno tako krompir. Otava, ki jo po nekod že kosijo, je pa radi velike srše slaba. — Divjačina letos dela veliko škode. V Dolčji vasi (Toppelsdorf) je jazbec pokvaril mnogo turščice, na nekaterih njivah je pohrustal skoro tretjino pridelka. Tudi srne in zajci so letos številnejši in bolj drzni kakor druga leta. Na Dolah (Obertöllern) delajo srne mnogo škode na turščici in fižolu. Tudi v drugih vaseh je slično; ker lov še ni dovoljen, si kmetje ne vedo pomagati.

Pred nedavnim smo pokopali 53 letno Rozarjevo mamo Matildo Vožičevo ob številni udeležbi znancev in prijateljev. Žihpoljski župnik je v lepem nagrobnem govoru označil pokojnico, ki je bila 19 let nepretrgoma priklenjena na posteljo, kot lep primer krščanske potrpežljivosti, ker je tako izredno vdano in mirno prenašala svojo dolgotrajno bolezen. Njen mož je med pogrešanci minule vojne.

Godba pod milim nebom v Beljaku

Vsak petek zvečer se zbira v slikovitem mestnem parku, ki je ponos Beljaka, velika množica ter posluša sviranje železničarske godbe, ki pod taktirko kapelnika Hansa Schusterja dokazuje, da so studenci čiste umetnosti dostopni tudi takim, ki svoje življenje niso posvetili izključno le modricam ali muzam.

Iz Vetrinjskega kota

(Od našega dopisnika.)

Letošnja kopalna sezona v Majerniku bo skoraj pri kraju. Čeprav je bil julij od sile vroč, začetek avgusta ni prinesel običajno lepo in toplo vreme, temveč se je znatno ohladilo. Če se druga polovica avgusta ne bo zboljšala, ni pričakovati kaj prida. — Letos je bilo za kopalce kaj slabo, saj ni daleč na okrog gostilne, kjer bi se dobilo kako malo okrepčilo, ker je obalna restavracija zaprta. To je veliko škodovalo obiskovalcem tega tako idiličnega kopališča, še več pa najemnici, ki je bila vse leto brez zaslužka. Mnogo rodbin in posameznikov je bilo vsled pomanjkanja stanovanj v mestu primorano, da so si tu našli stanovanje, in je pomanjkanje gostilne vsled nezmožnosti prehrane za nje obupno. Želeti bi bilo, da se restavracija zopet odpre, da bo številnim prebivalcem in obiskovalcem dana prilika se prehranjevati.

Suša se neprijetno občuti. Potoki in studenci so usahnili in kljub mnogemu dežju ni vode. Pri kuhi se to najbolj občuti, saj voda iz jezera ni užitna. Če nam ne bo prineslo dovolj dežja, bo zima huda.

Polja kažejo lepo. Žetev se je precej izplačala, tudi zelenjave je še nekam dovolj, seveda jo je treba onim, ki nimajo svojo posest, nositi iz mesta, kamor se je treba podati že zelo rano v jutru, da se sploh še kaj dobi.

Parnik po Vrbskem jezeru do sedaj ni vozil. Tudi drugega prevoznega sredstva ni bilo, tako da je bil naš kot odrezan od mesta. Sedaj bo temu zlu odpomagano, saj vozi parnik civilne in vojaške osebe preko jezera.

Gozdovi so polni nabiralcev suhljadi in kuriva za zimo. V enem oziru je čiščenje nujno potrebno in za razvoj gozda zdravo, opaža se pa, da sekajo tukajšnji priseljenci brezvestno in brezumno mlada stebla, kar je gozdu in posestniku le v kvar.

Brez gob so naši gozdovi kljub mnogemu dežju. Najde se kaka poedina lesička, le redkokateri je toliko srečen, da naleti na kako globanjo, tako da je s temi dodatki k hrani jako slabo. Tudi borovnic, brusnic in malin ni bilo toliko, kakor druga leta. Bogateje so bili obdarovani s temi dobrotami oddaljeni kraji.

Sadje ne kaže najbolje. Vsled vremenskih neprilik odpadajo jabolka in orehi, kar jih ne sklesti s kameni, nebogljena deca. Razumljiva je sicer želja otrok in odraslih po sadju, a ker so naši kraji s temi sadeži letos le slabo obdarovani, bo pozimi to pomanjkanje še občutnejše.

Pevska slavnost, ki se je vršila v nedeljo, 12. t. m., v spomin na stoletnico rojstva sina te občine, Tomaža Koschata, na grajskem dvoru v Vetrinju, je jako lepo uspela. Prostori dvora, hodniki in okna so bila natlačeno polna občinstva. Kmalu po 15. uri je nastopilo domače pevsko društvo z zastavo ter zapelo svoj pevski klic „Bratovsko srce", nakar je pozdravil domačin odposlanstvo britanskega oficirskega zbora, celovškega mestnega župana in številno navzoče občinstvo. Nato je sledil nad pol ure trajajoč globoko zasnovan govor g. glavnega učitelja Trauniga iz Celovca, ki je v vznešenih besedah orisal življenje slavljenca od njegovega rojstva do najvišjega uspeha in smrti. Po tem govoru je nastopil mešan pevski zbor „Vetrinj" s tremi ljubkimi Koschatovimi pesmimi, izmed katerih je najbolj ugajala druga, svetovno znana „Zapuščen". Za Vetrinjčani je podalo pevsko društvo „Koschat" iz Celovca z globokim čuvstvom štiri pesmi. H koncu so zapeli Dunajski pevčki jako ljubko tri pesmi, katerih zadnja „Dravski valček" je bila spremljana z glasovirjem. Vsi trije zbori so jako ugajali, ter je bilo dolgotrajno ploskanje najlepše plačilo za njih trud. Želeli bi si še več takih prireditev.— Omeniti je treba, da je bilo premalo sedežev ter je, kakor običajno, mladina sedela, medtem ko so starejši - stali! - Prireditev je končala ob 16,45. — Napovedovalec je govoril tako tiho, da se ga ni razumelo niti v prvih vrstah.

Darujte knjige za vojake!

Celovški župan se obrača na mestno prebivalstvo in okolico z naslednjo prošnjo:

Trenutno dela v Celovcu in okolici veliko število vojakov pri obnovi našega mesta. Obračam se na vse Celovčane z nujno prošnjo: Darujte knjige, igre in posebno pa športno orodje za vojake, ki se nahajajo v taboriščih. Posebno važna so dela znanih avstrijskih pisateljev, kakor tudi tujih avtorjev. Knjige, pisane v nacionalsocijalističnem duhu seveda ne pridejo v poštev.

Darila se sprejemajo v času od 13. do 17. avgusta dnevno od 15—17 ure v Vereinshaus-u, II. nadstropje vhod Ortelsburgergasse. Kulturni svet mesta Celovca jih potem razdeli na posamezna taborišča.

Žegnanje v Mošenicah

Ta lepi in zgodovinski običaj se je vkljub različnim svetovnim pretresljajem še vedno do danes ohranil. To je znak, da je slovensko ljudstvo ostalo svojim lepim tradicijam vkljub nacističnemu pritisku zvesto.

O teh slavnih sejmih, ki so edinstveni na Koroškem, sem slišal že mnogo pripovedovati.

Letos je prijetno naključje naneslo, da sem bil od prijaznih domačinov povabljen na ta „Sejm".

Sejm se prične s cerkvenim opravilom, s procesijo in peto mašo. Po cerkvenem opravilu se farani takoj podajo na svoje domove, kamor prihajajo povabljeni gostje — sorodniki in najožji prijatelji.

Pridne gospodinje imajo ta dan že od godnega jutra polne roke dela s pripravljanjem različnih dobrot za pod zob — kar kosajo se med sabo, katera bo pripravila boljša jedila.

Vse je praznično in svečano — lepo pospravljeno po dvorišču, po hiši in še celo podi so snažno pospravljeni.

Gospodarji in gospodinje sprejemajo prihajajoče goste in jih prijazno popeljejo v čedno izbo k pogrnjeni mizi!

Ko so že vsi gostje zbrani, prinese na mizo gospodinja ali domača hčerka takozvano „kislo juho". Gospodar pomoli „Oče naš" in povabi goste, da zajamejo.

Pojedina traja z malimi presledki celo popoldne. Ta kisla juha je res nekaj posebno okusnega, česar meščani ne poznajo. Tako je dobra, da se človek ne more ločiti od nje. Mora pa se le ločiti, da ostane v želodcu še nekaj prostora za druge dobrote, katerih prijetni duh ti udarja iz kuhinje v nos.

Na koncu pa pride še na mizo — rožanski masonjek — ki je tudi nekaj prav posebno okusnega, samo sedaj mu manjkajo rozine, ki jih je vzela vojska.

S samo pojedinjo pa se „sejm" ne opravi. Mladina se zbere k prijetni zabavi v kaki hiši ob zvokih harmonike in se pridno zavrti. Tudi se lepo prepevajo narodne pesmi. Petja pa se udeležujejo tudi starejši ljudje. Vse poteka tako lepo, dostojno, harmonično, da sem se kar čudil in tega še nikjer doživel. Vsa čast in spoštovanje Bilčovskim faranom. Kruta vojna tem dobremu ljudstvu v enem oziru ni mogla do živega — duševno je ostalo zdravo.

Sicer je Bilčovsa fara hudo trpela, ker skoraj ni hiše, da bi ne objokala kakega svojca, ki se ni več vrnil. Res težke rane je temu dobremu ljudstvu usekala vojna. Hudo je bilo, da so morali Slovenci, po nacistih preganjani in celo nešteti izseljeni, prelivati kri za svoje rablje.

Prijetno sem bil presenečen, da sam zopet slišal v cerkvi in pri procesiji lepo ubrano slovensko petje. Nekaj pa me je tudi neprijetno dirnilo, ko sem videl v farni cerkvi, da so slovenski napisi na Krževem potu, Misijonskem križu i. t. d. še vedno preleplieni s papirjem. To nacistično nasilstvo je treba takoj odstraniti, da bo Bilčovs zopet tako čisto slovenski, kot je bil pred časi nasilstva. Treba je pomesti z vsemi temi grdimi spomini!

Pogreša se še domači župnik g. Štih, ki je bil po nacistih izgnan in se še ni vrnil na svojo faro k svojmi ovčicami. O, pridi dobri pastir, da se bo zopet mogel preprost človek v spovednici pogovoriti v slovenščini — materinščini s spovednikom in, da se bo zopet razlegala slovenska beseda s prižnice in oznanjala sveti evangelij.

Pred kratkim so se tudi vrnili izseljenci na svoje opustošene in izropane domove. Med njimi je tudi ugledna Ogrisova familija. Bodite iskreno in prisrčno pozdravljeni in dobrodošli, ubogi pregnanci, ki ste morali toliko pretrpeti, pomanjkanja in duševnih muk, za katere vam nikdo ne more dati zadostnega zadoščenja. **Tone Pavlič.**

Hodiše posnemanja vreden zgled

V Hodišah so imeli dne 12. avgusta pomenljivo in ganljivo slovesnost. Na svoje domove se je namreč vrnilo petnajst slovenskih družin, ki so jih 1941 preselili v tujino.

Slovesen sprejem je na iznajdljiv način pripravila fara sv. Jurija v Hodišah. Cerkev je bila okrašena kot na največje praznike. Izseljenci so imeli po sredi cerkve posebne sedeže. Ob 8. uri zjutraj je bila cerkev polna ljudi. Domači župnik dr. Mikula je opravil zahvalno službo božjo, med katero je izseljence in vse farane obenem nagovoril. Na nedeljski evangelij je navezal misli, da so naši izseljenci tudi padli med roparje, ki so jih strahotno ranili. Pa so ti izseljenci našli tudi usmiljene Samarijane. Bavarsko ljudstvo je imelo z njimi veliko usmiljenja, domačini pa so jim pošiljali iz usmiljenja priboljške, največji usmiljeni Samarijan pa je bil naš Bog, ki jih je varoval, da so se zdravi vrnili domov. V izgnanstvu sta umrla samo ena žena in en otrok.

Gospod župnik je v svojem govoru pozval vse vernike, naj povrnejo izseljencem, kar bi bili morda odnesli z njihovih domov, četudi bi tisto morebiti kupili. Po govoru je bilo darovanje za izseljence, ker nekateri nimajo prav ničesar. Farani so se plemenito odzvali in darovali 1500 šilingov. Mnogi so prinesli v zakristijo in v župnišče darov v blagu in živilih. Par jih je prineslo mernik pšenice pokrit s hlebom kruha. Med sv. mašo so vsi izseljenci in veliko število faranov prejeli svete zakramente. Ob koncu pa so vsi mogočno zapeli: „Hvala večnemu Bogu". Tako je hodiška družina sprejela svoje otroke. Tudi v drugih farah izseljenci trpijo veliko pomanjkanja, naj bi se povsod posnemal lepi zgled Hodišanov. P. H.

Malošče pri Beljaku

(LJUBO GRABNAR †)

Pred kratkim smo pokopali mladega Ljuba Grabnerja z Jezerskega, po domače „Vrhana", ki nas je nepričakovano zapustil, ko je zrl pred sabo življenje polno najlepših nad. Veliko število ljudstva se je zbralo tisto nedeljo k pogrebu in sprevod, ki se je razvil k pokopališču, je bil veličasten, kakršnega že mnogo let ne pomnimo. Obenem z njim so pokopali še štiri mlade žrtve. Vsem, ki so počastili spomin našega Ljuba „Vrhana", vsem, ki so njegovo rakev in njegov grob obsuli z rožami in venci, izrekamo toplo zahvalo. Posebno zahvalo dolgujemo preč. duhovščini za spremstvo, ki ga je dajala našemu rajnkemu na njegovi poslednji poti, in za opravljeno molitev. Prav tako gre naša zahvala pevskemu zboru za pretresljive žalostinke, govornikom za prelepe besede in godbi za ganljivo slovo, ki ga je zasvirala ob svežem grobu.

Ljubo Grabner je bil Vrhan

Partizan obeh bojnega odbora OF

POŠTA IZ AVSTRIJE

DUNAJ

Razprava proti vojnim zločincem na Dunaju

V torek se je na Dunaju pričela razprava proti štirim nacističnim nadzornikom nekega koncentracijskega taborišča, ki so obdolženi, da so umorili kakih 100 madžarskih židov. Po njihovem lastnem priznanju so obdolženci pri Engerau, južno-vzhodno od Dunaja ,tik pred vkorakanjem ruskih čet, svoje žrtve ustrelili, poklali ali kratkomalo do smrti pretepli. Obdolženci so prvi vojni zločinci, ki se bodo morali zagovarjati pred novoustanovljenim avstrijskim ljudskim sodiščem. Takoj potem se bo vršila razprava proti prof. Langeju, ki je uničil na dunajskem fizikalnem zavodu tik pred vkorakanjem ruskih čet elektronski mikroskop neprecenljive vrednosti.

Amerikansko-avstrijska gospodarska zveza

Na Dunaju se je ustanovila Zveza za pospeševanje gospodarskih odnošajev med Avstrijo in Združenimi državami. Zveza ima nalogo, da obnovi in razširi avstrijsko-ameriške odnošaje iz leta 1938. Nova zveza je že začela poslovati.

Poveljnik taborišča smrti v Avstriji aretiran

Kakor poročajo z Dunaja, je avstrijska policija prijela razvpitega SS-Sturmführerja Ernesta Grabnerja, ki je bil dolga leta poveljnik taborišča smrti Oswiecim na Poljskem, kjer je bilo umorjenih več milijonov ljudi.

Slovanski jeziki na dunajskih šolah

Moskovski radio poroča z Dunaja, da nameravajo dunajske šolske oblasti že v bodočem šolskem letu uvesti na raznih šolah pouk slovanskih jezikov. Gre zlasti za ruščino, češčino in srbohrvaščino.

GORNJA AVSTRIJA

Avstrijski kulturni zakladi

Ameriške vojaške oblasti so v Gornji Avstriji in na Solnograškem našle polno umetnin in kulturnih zakladov, nagrabljenih po nacistih. Na tisoče dragocenih listin, rokopisov in knjig so mogli Američani zaseči in popisati. Zraven pride več stotin izvirnih slik avstrijskih mojstrov.

Med temi dragocenimi predmeti je nekaj zgodovinskih listin, ki jim ne bi bilo nadomestila, če bi se izgubile. Med drugim gre omeniti dokumente, ki se nanašajo na srednjeveške cesarje tja do Maksimilijana I. Edinstvena je tudi mirovna pogodba iz leta 1648 v izvirniku. V omenjenem letu so nemški knezi, Hasburžani, Francozi in Švedi sklenili mir ter napravili konec strahotam tridesetletne vojne. Enako tako imajo zgodovinsko vrednost listine iz 18. in 19. stoletja, v katerih se zrcali avstrijska zgodovina do Svetovne vojne.

S tem pa še nismo našteli vseh rešenih vrednot iz zakladnice dunajskega dvornega in držav. arhiva. Pridružujejo se jim pisma, ki so jih svojeročno pisale zgodovinske osebnosti, kakor Marija Stuart, Ludovik XIV., Peter Veliki, Princ Evgen Savojski, Marija Terezija, Jožef II., Napoleon, znameniti skladatelj Mozart, nič manj sloviti Beethoven, dalje najpomembnejši nemški pesnik Goethe, njegov mlajši sodobnik Grillparzer, Richard Wagner, Karel Marx in drugi.

Varno zloženi v neštetih zabojih, čakajo zdaj ti zakladi boljših časov, ko se bodo mogli vrniti na mesto, ki jih je vredno.

Odslovitev nacistov v Gornji Avstriji

V amerikanskem zasedbenem ozemlju v Avstriji je bilo do začetka meseca avgusta približno 4400 nacistov odpuščenih z vodilnih mest v upravi. Čiščenje se nadaljuje. V nekaterih krajih je akcija že zaključena.

Gauleiter Eigruber aretiran

Neka ameriška četa pod vodstvom podpolkovnika Floyd Snowdena je aretirala v Sv. Pankrazu pri Kirchdorfu bivšega gornjeavstrijskega Gauleiterja Eigruberja. Podpolkovniku Snowdenu je bilo znano, da se bo Eigruber peljal z avtomobilom skozi Sv. Pankraz. Podpolkovnik Snowden je markiral avtomobilsko nesrečo; postavil je avto tako, da je bila cesta zaprta. Eigruber se je na ta način ujel v past. Izstopil je iz avta in bil v istem trenutku prijet in zvezan. Da se mu prepreči morebiten samomor, se mu je takoj odvzelo umetno zobovje.

Poslanik Abetz aretiran

Po poročilih francoskega lista „Paris Soir" je bil v Avstriji aretiran bivši nemški poslanik v Vichy-u. Na zasliševanje je bil odpeljan v glavno francosko vrhovno poveljstvo.

Dunajske šole zopet odprte

Po poročilih „New York Times" z Dunaja so bile z dovoljenjem vseh avstrijskih političnih strank in cerkve zopet otvorjene. Odstranjene so popolnoma nacistične učne moči. Angleški jezik je obvezen predmet, ostali jeziki pa so neobvezni.

Pouk se bo začasno vršil brez učnih knjig, kajti knjige iz dobe nacistov niso uporabne, prejšnje knjige iz avstrijske republike so pa bile vse uničene.

Začasni minister za vzgojo in kulturo Ernst Fischer je označil kot glavno nalogo istrebljenje nacizma in pangermanizma. Višje šole so popolnoma očiščene od teh elementov. Predvideni so tečaji o avstrijski zgodovini, dalje o krščanski in marksistični filozofiji. V literarnem in zgodovinskem pouku se bo predavalo učencem o celotnem evropskem razvoju. Mnogo učencev še ni nikoli slišalo o Switftu, Scheleyu, Balzacu, Puschkinu ali Gogolu.

O verskem pouku bodo pri otrocih izpod 14 let odločali starši, nad 14 let bodo odločali sami.

Zastopniki zavezniških vojaških vlad na Dunaju. Od leve na desno: generalleitnant Blagodatow (Sovjetska Unija), brigadni general T. E. Lewis (Zedinjene države), general Noel du Payrat (Francija) in brigadni general G. W. Palmer (Velika Britanija)

ŠTAJERSKA

Brzostrelka kot serum proti pegastemu legarju

40 ŽIDOV JE BILO USTRELJENIH OD SS-OVCEV IN VRŽENIH V SKUPNI GROB

Pri kopanju strelskih jarkov pri Sv. Ani na Aigenu so bili zaposleni med ostalimi inozemci tudi madžarski Židje. Zaradi nezadostne hrane jih je mnogo omagalo. Čeprav so bili za delo nesposobni, kakor je nacistični zdravnik ugotovil, jih je okrožno vodstvo v Feldbachu prisililo k delu. V barakah, kjer so stanovali, ni bilo primernih umivalnih naprav, tako da so v kratkem postali vsi ušivi, in posledica je bila, da je nastal pegasti legar. Namesto, da bi se bolniki izolirali in da bi se na ta način preprečila nevarnost nadaljnje okužbe, je nacionalsocijalizem posegel po barbarski metodi zavratnega umora. Delovodje so dobili iz Feldbacha nalog, naj dado izkopati bunker za municijo. Istočasno se je poročalo, da se morajo bolni židje spraviti potom SS-ovcev v bolnico.

Ko so drugič povprašali, če je bunker že gotov, je pridrvel dne 12. februarja t. l. k Sv. Ani tovorni auto z SS-ovci in vodji Hitlerjeve mladine. Štiri zdravi judje so morali svoje bolne sotrpine naložiti na auto. Nato se je auto odpeljal proti omenjenemu bunkerju. Med potjo se jim je auto pokvaril in žrtve so morale zopet dol. Drugi dan so žide opet naložili na voz. Na nekem robu gozda v občini Deutsch-Maseldorf se je auto ustavil. Da bi bili varni pred radovedneži, so cesto zaprli uniformirani člani NSDAP.

Proti 7 h zjutraj so slišale priče več strelov iz brzostrelk. Malo pozneje se je vrnil auto z SS-ovci in vodji Hitlerjeve mladine od morišča nazaj. Pri tem se je morilcem zelo mudilo ,izjavili so, da morajo v Kalchu pri Feldbachu naložiti še nadaljnjih 70 in jih na isti način prepeljati v lazaret.

Malo pozneje je bilo ustreljenih za 7 pobeglih židov isto število talcev. Ob tej priliki so SS-ovci prisilili 20 židov ,da so morali kot priče prisostvovati umoru svojih prijateljev.

Nadaljnje čiščenje upravnega aparata na Koroškem in Štajerskem

V minulih tednih je čiščenje nacistov iz upravnih uradov v britanskem zasedbenem področju dobro napredovalo.

Aretiranih je bilo okoli 2700 oseb.

Najzadnje so bili zajeti naslednji znani nacistični funkcionarji:

SA-Sturmführer dr. Otto Hugo Franz Maks Christansen.

SS-Obersturmbannführer Karl Ebner, ki je užival na Dunaju naslov višjega vladinega svetnika.

SA-Obersturmführer Josef Steingruber, doma iz Kindberga.

SS-Sturmbannführer Rudolf Sager, Avstrijec po rodu.

SA.-Hauptsturmführer Hans Schäftlein, ki je bil v Gradcu sodnik.

HJ-Bannführer Johann Dolinar, ki je bil na Koroškem okrožni vodja hitlerjeve mladine.

SS-Untersturmführer Joachim Nehring, rojen v Gdansku.

NSKK-Standartenführer Hans Hermann pl. Schneidewind.

TIROLSKA

Osemrazredna srednja šola v Lienzu v letu 1945-46

Šolska uprava v Lienzu obvešča prebivalstvo okraja, da se bo srednja šola v letu 1945-46 prvič odprla kot osemrazrednica. Za nadaljnji obstoj šole je poskrbljeno.

S tem so vse vesti, da se šola ne bo odprla, zavrnjene.

Grozna nevihta nad vzhodno Tirolsko

Po težki nevihti, ki je divjala pred kratki mna vzhodnem Tirolskem, je reka Isel silno narasla tako da je več občinskih hiš prišlo pod vodo.

Gradski most, ki opravlja ves promet v Zilsko dolino, so odnesli valovi. Iz Zilske doline se še poroča, da je most Huben-Kals šel z valovi in da je cesta Lienz—Matrei poplavljena. Vse telefonske zveze so prekinjene.

V Pusterski dolini je porušen most pri Sv. Marjeti.

Izboljšanje železniškega prometa

Po francoski zasedbi Tirolske in Predarlske se je železniški promet znatno izboljšal. Osebni in tovorni vlaki vozijo redno med Inomostom — Bregenzem kakor pred vojno. Brzovlaki bodo v bodoče vpeljani tudi med Lindau — Kufstein, a vozili bodo le za vojaške namene. Dalje bodo sedaj vozili vlaki na brenerski progi ne samo do Steinach-a, temveč do Gries-a. Za zdaj je proga Inomost - Scharnitz najbolj obremenjena. Razen dveh osebnih vlakov, ki vozita po tej enotirni progi, bo peljal še posebni transportni vlak Italijane, ki se vračajo iz Nemčije v domovino. V najkrajšem času bo vpostavljena tudi zveza med Scharnitz — Reutte, ki pelje kakor znano skozi nemško državno ozemlje.

SOLNOGRAŠKA

Govor generala Clarka v Solnogradu

Ob priliki otvoritve solnograških svečanostnih prireditev je govoril general Mark Clark, vrhovni poveljnik ameriških zasedbenih čet v Avstriji, avstrijskemu narodu.

General Clark je označil svoj govor kot prvo oficielno poročilo avstrijskemu narodu. Dejal je ,da morajo Avstrijci sami sestaviti vse svoje moči, da se iztrebijo nacisti in da se avstrijska samostojnost pretvori v živo dejstvo.

Združene države pričakujejo, je poudaril general Clark, da bodo Avstrijci sami dokazali, da je stala za šumnim hitlerizmom v Avstriji le manjšina prebivalstva.

General Clark upa, da bodo Avstrijci k splošnemu ugledu lastne dežele mnogo pripomogli. Vsi tozadevni ukrepi za obnovo so že izdani.

Končno je general Clark sporočil, da bodo amerikanske čete v Avstriji simbolično nosile na epoletah avstrijsko trobojnico.

Pastirsko pismo solnograškega nadškofa

Solnograški nadškof dr. Rohracher je poslal vernikom svoje škofije pastirsko pismo, v katerem omenja škodo, ki se je prizadela družinam in cerkvi v preteklih sedmih letih. Nadškof nadalje pravi: Največje vprašanje v zadnjih sedmih letih je bilo pomanjkanje verskega pouka pri otrocih in mladini. Verski pouk je bil po določilih posebno omejen. V mnogih župnijah je bila dušna skrb za otroke in mladino sploh prepovedana. Sedaj se pa lahko spet v šolah poučuje veronauk. Seveda je treba napeti vse moči, da se zacelijo rane, ki so bile prizadejane mladim srcem. Veliko skrbi nam dela duhovniški naraščaj v Avstriji. Veliko duhovnikov je padlo na bojiščih, ostali so se pa zaradi dogodkov zadnjih let predčasno postarali in trpijo na posledicah muk, ki so jih prestali po koncentracijskih taboriščih.

Začetek solnograških slavnostnih prireditev

V torek so bile slavnostno otvorjene solnograške svečanostne prireditve, ki so znane po vsem svetu. Kot prva prireditev je na sporedu koncert pod vodstvom dirigenta Jožefa Wetzelsberga. Nadalje so na vzporedu dela Händela, Glücka in Haydna. Igrali bodo tudi Mozarta med drugim „Seraglio" pod vodstvom Karla Prohaske. Peli bodo Marija Cebotari, Roza Schwaigerjeva, Ludwik Weber in drugi.

Delavska zbornica v Solnogradu zopet odprta

Solnograška delavska zbornica je bila dne 11. avgusta zopet otvorjena. Pri otvoritvi so bili navzoči zastopniki ameriških oblasti, solnograške deželne vlade in delavstva. Solnograška delavska zbornica je prva v Avstriji, ki je začela delovati.

Preskrba z zdravili na Tirolskem

Takoj po zlomu Hitlerjevega režima se je ustanovila lekarniška zbornica, ki je bila že v avstrijskem zakonu predvidena, v kateri so včlanjeni vsi lekarnarji in farmacevti Tirolske. Ta zbornica je podrejena deželni vladi in je korporacija javnega prava. Za komisarja je bil postavljen Dr. Guido Weber. Nacistična zbornica lekarnarjev kot član Državne zbornice lekarnarjev ne obstoja več.

Narod se zalaga za zimo

Okolica Lienza je letos večkrat učakala silno neurje. Voda je s hribov valila proti dolini kamne, grušč, zemljo in drevesa. Za posestnike gozgov in njiv ni to nič veselega, prebivalci mesta pa so brž spoznali svojo korist. Z nahrbtniki in vozički romajo venkaj nabirat lesa, vej, korenin in kar bi sicer moglo biti pripravno za zimsko kurjavo.

50.000 m³ leda od ledenika grmi v dolino

O veličastnem naravnem dogodku nam javljalo iz Fuša s ceste na Großglockner. V popoldanskih urah 26. julija se je odtrgal iznad slapa na Fuserharkopfu silen prelom ledenika ob grmečem bobnenju. Približno 50.000 kub. m leda je strmoglavilo iz velike višine v Kafertal in potegnilo s seboj ogromne množine zemlje. Kraj, kjer je prelomljeni led obležal, se nahaja v področju planine Dick in Trauner. Ogromne količine ledu in skal so se nakopičile v dolžino 1200 m in v širino 200 m.

List izhaja vsak petek. Uredništvo in uprava: Celovec, Bismarckring 13.